

Paleolit a mezolit

Paleolithic and Mesolithic

Paläolithikum und Mesolithikum

BĚLOV (OKR. ZLÍN)

„Horní pole“. Aurignacien. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum a zjišťovací sondáž.

Při obhlídce perspektivních poloh, kde by se na základě našich současných znalostí daly předpokládat lokality gravettienu (cf. koncepce sídelních strategií, Škrdla 2005), byly zaznamenány zemní práce na severním okraji obce Bělova (Škrdla, Kuča 2008). Přestože archeologické nálezy z různých období pravěku (paleolit, neolit-MMK, starší, střední doba bronzová, středověk) jsou známy z přílehlého pole (Škrdla, Kuča 2008) a paleolitické nálezy z nedaleké kóty Kukla (Oliva 1987, tentýž autor uvádí nálezy i z trati Horní pole), žádné archeologické objekty nebyly výkopovými pracemi narušeny a žádné artefakty nebyly v prostoru stavby nalezeny. Důležité je ale zjištění, že v dokumentovaném profilu je mimo svahové sedimenty přítomna i intaktní nebo mírně přemístěná vápnitá spraš (pozitivní reakce s HCl), šedavě modrá, s četnými záteky CaCO_3 , oxidů železa a manganu, která překrývá reliktů fosilních půdních sedimentů. Je tedy teoreticky možné, vzhledem k strategické poloze návrší, v prostoru sprašové návěže předpokládat dosud neznámou gravettskou lokalitu. Naše sondy v tomto prostoru ale nedosáhly báze spraše (přestože dosáhly hloubky 2 m).

Povrchovým průzkumem bylo na geografické souřadnici 49°13.127'N, 17°29.173'E (WGS-84) získáno pouze ojedinělé aurignacké škrabadlo (obr. 1), které se ovšem na lokalitu, vzhledem ke zdokumentované stratigrafii v bezprostředním okolí místa nálezů (v podloží je nejmladší spraš), dostalo druhotně se svahovými sedimenty.

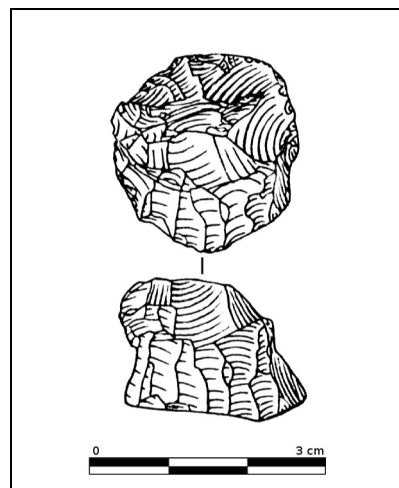
Případné další stavební aktivity severním směrem (tj. k temeni návrší) bude třeba archeologicky sledovat.

Výzkum byl realizován za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801.

Petr Škrdla

Literatura

- Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska 87, 5–128. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.
- Škrdla, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River*. Dolnověstonické studie 13. Brno: AÚ AV ČR.

Obr. 1: Bělov. Aurignacké škrabadlo. Fig. 1: Bělov. Aurignacian endscraper.

Škrdla, P., Kuča, M. 2008: Bělov (okr. Kroměříž). Rkp. nálezové zprávy, č. j. 876/09. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, AÚ AV ČR, Brno.

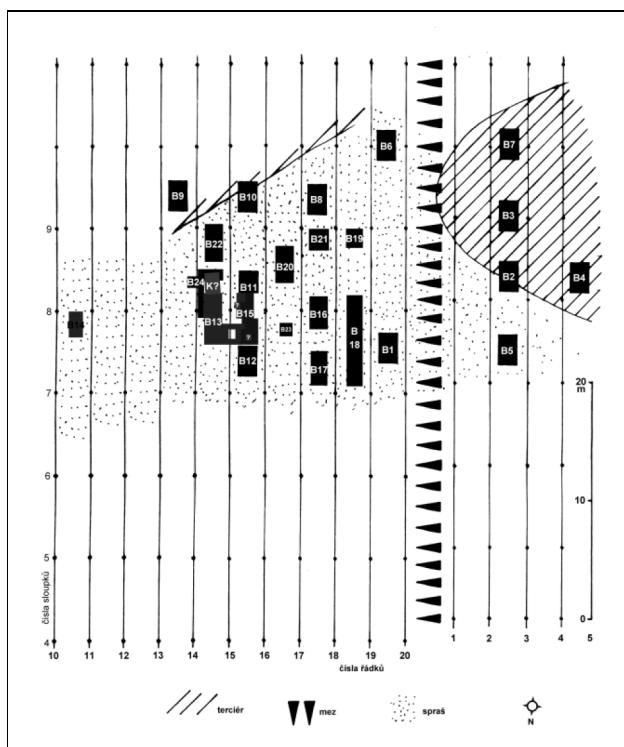
Summary

During a surface survey targeting areas with a predicted potential for Paleolithic sites (cf. the settlement strategy model, Škrdla 2005), earthmoving activities on the northern outskirts of Bělov were noted. The uncovered profile was composed of colluvial sediments, loess, and redeposited paleosoils so it has a high potential for future research. Only one redeposited Aurignacian endscraper (Fig. 1) was found within the colluvial sediments.

BORŠICE (K. Ú. BORŠICE U BUCHLOVIC, OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Chrátka“. Gravettien. Sídliště. Systematický výzkum.

V roce 2008 jsme pokračovali ve výzkumu lokality Boršice-Chrástka (obr. 2). Jeho cílem bylo propojení sond B13 (Škrdla *et al.* 2007) a B15 (Škrdla *et al.* 2008). Výzkum byl realizován v obtížných podmínkách mezi hlavami vinné révy (obr. 3). Výzkumem byl zasažen převážně svrchní nálezový horizont, spodní nálezový horizont se v tomto prostoru již vytrácel. Získány byly kolekce štípané kamenné industrie a osteologického materiálu, které odpovídají dřívějším údajům o lokalitě. Byl rozšířen i soubor hrudek vypálené hlíny. Propojení sond

Obr. 2: Boršice. Lokalizace sond. Fig. 2: Boršice. Location of trenches.

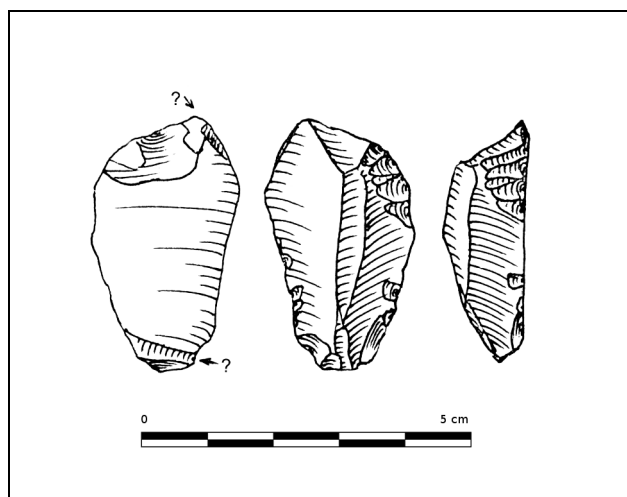
Obr. 3: Boršice. Výzkum mezi hlavami vinné révy. Fig. 3: Excavation between grapevine plants.

B13 a B15 umožnilo detailní prostorovou analýzu souvislé plochy o rozměrech 5,0 × 4,5 m. S dalšími terénními pracemi na lokalitě v nejbližších letech nepočítáme. Souhrnné vyhodnocení výzkumů v letech 2006–2008 bude předmětem zvláštního příspěvku, který bude v průběhu roku odevzdán do tisku.

Současně s propojením sond B13 a B15 byly vyhloubeny dvě další sondy, jejichž cílem bylo ověření rozsahu lokality (B23) a lokalizace sond B. Klímy (B24).

Výzkum byl realizován za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801.

Petr Škrdla, Miriam Nývltová Fišáková

Obr. 4: Bohunice. Škrabadlo. Fig. 4: Bohunice. Endscrapper.

Literatura

Škrdla, P., Nývltová Fišáková, M., Novák, M., Nývlt, D. 2007: Boršice (k. ú. Boršice u Buchlovic, okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 48, 303–309.

Škrdla, P., Nývltová Fišáková, M., Nývlt, D., Vlačičky, M., Roszková, A., Hladilová, Š. 2008: Boršice (k. ú. Boršice u Buchlovic, okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 49, 219–225.

Summary

The aim of the 2008 field season in Boršice (Fig. 2, 3) was to excavate the area between trenches B13 (Škrdla *et al.* 2007) and B15 (Škrdla *et al.* 2008). All of the material excavated during 2006–2008 is currently being analyzed and the final publication is being prepared.

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Nebosádky“. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

Atypické škrabadlo (obr. 4), které bylo vyrobeno z eratického silicitu, bylo nalezeno na haldách, které vznikly při skrývkách v prostoru stavby nového kampusu Masarykovy univerzity (*cf.* kap. Neolit a eneolit). Tato stavba zasáhla do katastrálních území Bohunic a Starého Lískovce, pouze okrajově do Nového Lískovce. Náš nález pochází z části staveniště, která je vymezena ulicí Kamenice na jihu a ulicí Netroufalky na západě. Přesné místo nálezu ani případnou stratigrafickou polohu nebylo možné ověřit. Při záchranném archeologickém výzkumu, který na lokalitě probíhal, nebyly další paleolitické artefakty nalezeny. Ve sledovaném prostoru údajně nalezl paleolitické artefakty již J. Kovárník (1984, 94), ovšem jeho nepřesný polohopis neumožňuje bližší lokalizaci nálezů. Taktéž místo uložení Kovárníkem popisovaných nálezů není autorům známo, takže nemohly být revidovány.

Petr Škrdla, Filip Havlíček

Literatura

Kovárník, J. 1984: Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě. *Přehled výzkumů* 1982, 94–100.

Summary

An isolated endscraper (Fig. 4) made of erratic flint was found during earthmoving works for the construction of a new Masaryk University campus.

BRNO (K. Ú. KNÍNIČKY, OKR. BRNO-MĚSTO).

„Sokolské koupaliště“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Povrchovým průzkumem byl v trati „Sokolské koupaliště“ nalezen fragment recentně poškozeného patinovaného artefaktu zřejmě mladopaleolitického stáří, který byl pravděpodobně zhotoven z moravského jurského rohovce. Typologicky se jedná o fragment rydla. Bližší popis nálezu a okolností je uveden v kapitole Neolit.

Příspěvek vznikl za podpory GAČR č. 404-09-H020 a GAČR č. 205/06/1024.

Karel Kirchner, Martin Kuča

Summary

An isolated stone artifact made from Moravian Jurassic chert was found in Sokolské koupaliště field near Brněnská přehrada (water reservoir).

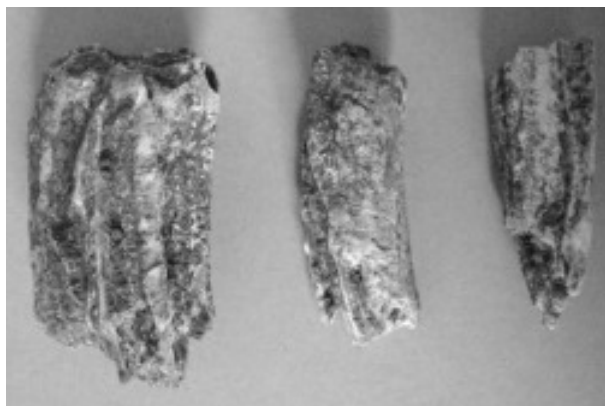
BRNO (K. Ú. LÍŠEŇ, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Čtvrť“, „Hrubé podsedky“. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum, ověřovací sondáž.

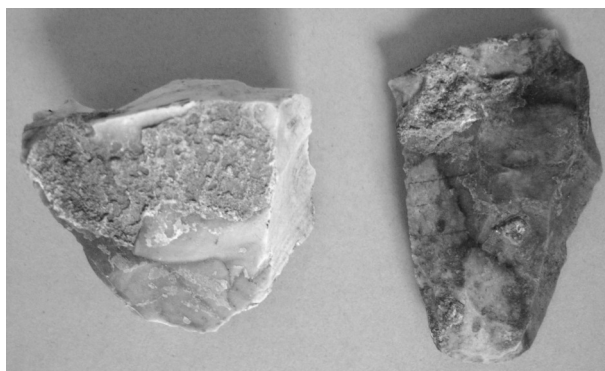
Lokalita, známá v literatuře jako Líšeň-Čtvrť, zahrnuje dle mapy Stabliního katastru polní tratě „Přední čtvrťky“ (v okolí kóty Čtvrť – Swiertie Berg) a „Ausky“ (jižní část pole směrem k mezi nad tratí „Kriežmusy“). Východně, oddělená polní cestou z Líšně do Podolí, je trať „Hrubé podsedky“ (cf. Oliva 1985).

Lokalita byla objevena někdy v 30. letech 20. století (Schirmeisen 1932 zmiňuje nálezy mezi Stránskou skálou a Líšní, není ale jisté, zda-li jde o Čtvrť). Naleziště sledovala řada sběratelů a podstatné kolekce shromáždili zejména P. a R. Ondráčkovi, R. Klíma a další. Povrchovému průzkumu lokality se v různých obdobích věnovali i autoři tohoto příspěvku, konkrétně P. Škrdla v 80. a 90. letech 20. století (souhrnně Škrdla 2000) a P. Matějec na počátku 21. století (dosud nepublikováno, kolekce bude předmětem referentovy bakalářské práce). Průzkumy pokračují dodnes (např. Mlejnek, příspěvek v tomto čísle). Bohaté nálezy publikovali zejména K. Valoch (1962) a J. Svoboda (1987).

Lokalita byla vždy považována za povrchovou, a přestože je známo, že v její severní části jsou v podloží spraše,

Obr. 5: Líšeň. Fosilní koňské zuby. *Fig. 5: Líšeň. Fossil horse teeth.*

Obr. 6: Líšeň. Artefakty s vysráženým uhličitánem vápenatým. *Fig. 6: Líšeň. Artifacts covered by calcium carbonate.*

sondáž s cílem nalezení stratifikované polohy s artefakty nebyly úspěšné (cf. Svoboda 1985). Pouze přibližně 1 km severozápadně od kóty Čtvrť zdokumentoval B. Klíma (1959) přítomnost indiferentních úštěpů 80 cm hluboko ve spraši, které ale s osídlením Čtvrť pravděpodobně nesusvisí. Proto bylo překvapením, když P. Matějec oznámil nálezy fosilních koňských zubů (*Equus germanicus*; za určení jsme zavázáni M. Nývltové Fišákové) v doprovodu artefaktů štípané kamenné industrie z prostoru jiho-východně od kóty Čtvrť. K prvnímu nálezu zubů došlo již roku 2006 (jedna celá stolička a fragment další stoličky), v roce 2007 byl v silně fragmentálně zachovalém stavu nalezen další zub a z průzkumu v roce 2008 pocházejí dva celé zuby (obr. 5). Pokaždé bylo místo nálezu podrobně zaznamenáno. Protože jsou fosilní zuby na lokalitě indikátorem existence intaktních vápnatých poloh, přistoupilo se k opakovanému (nejprve povrchovému) průzkumu okolí místa, kde byly zuby nalezeny. Při podrobné analýze artefaktů štípané kamenné industrie z prostoru nálezu fosilních koňských zubů bylo konstatováno, že se na povrchu řady artefaktů dochovala krusta tvořená vysráženým uhličitánem vápenatým (obr. 6) – tedy další nesporná indicie intaktního nálezového horizontu v podloží. Místo bylo několikrát navštíveno a byla získána nevelká kolekce kamenných artefaktů. Nálezy vystupují na svazích mírné deprese, snad nejsvrchnější partie zaorané strže, která směřuje směrem k Podolí. Za pozornost stojí skutečnost, že v tomto prostoru nebyly žádné artefakty dříve nalézány (nepubl. poznámky P. Škrdly z 90. let). Později jsme přistoupili k zaměřování každého nalezeného

Obr. 7: Líšeň. Sonda LC01. Šipky označují artefakty. *Fig. 7:* Líšeň. Test pit LC01. Arrows indicate artifacts.

artefaktu a ukázalo se, že vyorávané artefakty se koncentrovaly v okolí stejné vrstevnice po celém obvodu strže a podporovaly domněnku o přítomnosti stratifikované vrstvy (zaměřování bylo prováděno pouze v trati „Hrubé podsedky“). Obvod strže v trati Hrubé podsedky byl sledován již od r. 2004. Zatímco z prvního roku průzkumu pocházejí pouze 4 paleolitické artefakty, v následujícím roce 2005 byla artefaktů paleolitického stáří nalezena desítky. I v následujících dvou letech 2006 a 2007 se počet vyorávaných artefaktů zvyšoval a jejich plošný rozptýl se rozšiřoval. Nejpočetnější soubor (65 ks) z tohoto místa pochází z roku 2008. Je tedy možné konstatovat, že počet nalézáných artefaktů se v těchto místech každým rokem navyšuje a jejich koncentrace se rozšiřuje. Jev je způsoben pravděpodobně nejen intenzivní zemědělskou činností, ale i přírodními erozními vlivy.

V místě nálezů fosilních zubů byla v měsících září, října a prosinci 2008 vyhloubena série 7 sond s cílem ověřit stratigrafickou pozici nálezů. Šest sond bylo vyhloubeno ve vzdálenosti 135–150 m východojihovýchodně kóty Čtvrtě, jedna sonda (LC07) pak 170 m východně kóty Čtvrtě již v trati „Hrubé podsedky“. Dvě ze sond zachytily koncentraci nálezů situovaných v reliktích intaktních sedimentů těsně pod ornici (LC01 – obr. 7 a LC03), další dvě pouze ojedinělé artefakty (LC05, LC07) a tři byly zcela bez nálezů. Pouze v jedné ze sond jsme zachytily rozptýlené uhlíky (LC06), ale vzhledem k absenci artefaktů v této sondě jejich vztah k paleolitickému nálezovému horizontu není jistý. K ověření stratigrafické pozice nálezů bude třeba provést větší odkryv, který je plánován na léto 2009 v prostoru sondy LC01. Geografická souřadnice sondy LC01 je 49°11.762'N, 16°42.376'E (WGS-

84). Geografická souřadnice sondy LC07 v trati Hrubé podsedky je 49°11.785'N, 16°42.400'E (WGS-84).

Z nálezů, které byly získány ze sondy LC01, stojí za pozornost jednopodstavové jádro z rohovce typu Stránská skála (obr. 8: 6) a hrubé drásadlo z křemene (obr. 8:9). Povrchovým průzkumem v místě sond byly mimo jiné získány další artefakt z křemene – levalloiské jádro (obr. 8: 4), strmě retušované škrabadlo na krátkém ústěpu pravděpodobně eratického silicitu (obr. 8: 1), další škrabadlo z blíže neurčené opál-chalcedonové zvětřaliny (obr. 8: 3) a série artefaktů z rohovce typu Stránská skála – distální zlomek ventroterminálně retušovaného hrotu (obr. 8:2), škrabadlo na levalloiském ústěpu (obr. 8: 5), jednopodstavové jádro (obr. 8: 7), strmě retušované škrabadlo na čepeli z hrany jádra (obr. 8: 8) a protisměrně těžené jádro (obr. 8: 9). Z technologicko-typologického pohledu jsou přítomny artefakty typické pro bohunicien, ale přítomnost jednopodstavových jader a strmě retušovaných škradel signalizuje i možnou přítomnost aurignacienu, která je zřejmá i z povrchové kolekce (cf. Škrdla 2000).

Úspěšné sondáže naznačily potenciál lokality Líšeň-Čtvrtě respektive Hrubé podsedky pro další výzkumy časně mladopaleolitického osídlení brněnské kotliny. Proto plánujeme větší odkryv na léto 2009.

Výzkum byl realizován za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801.

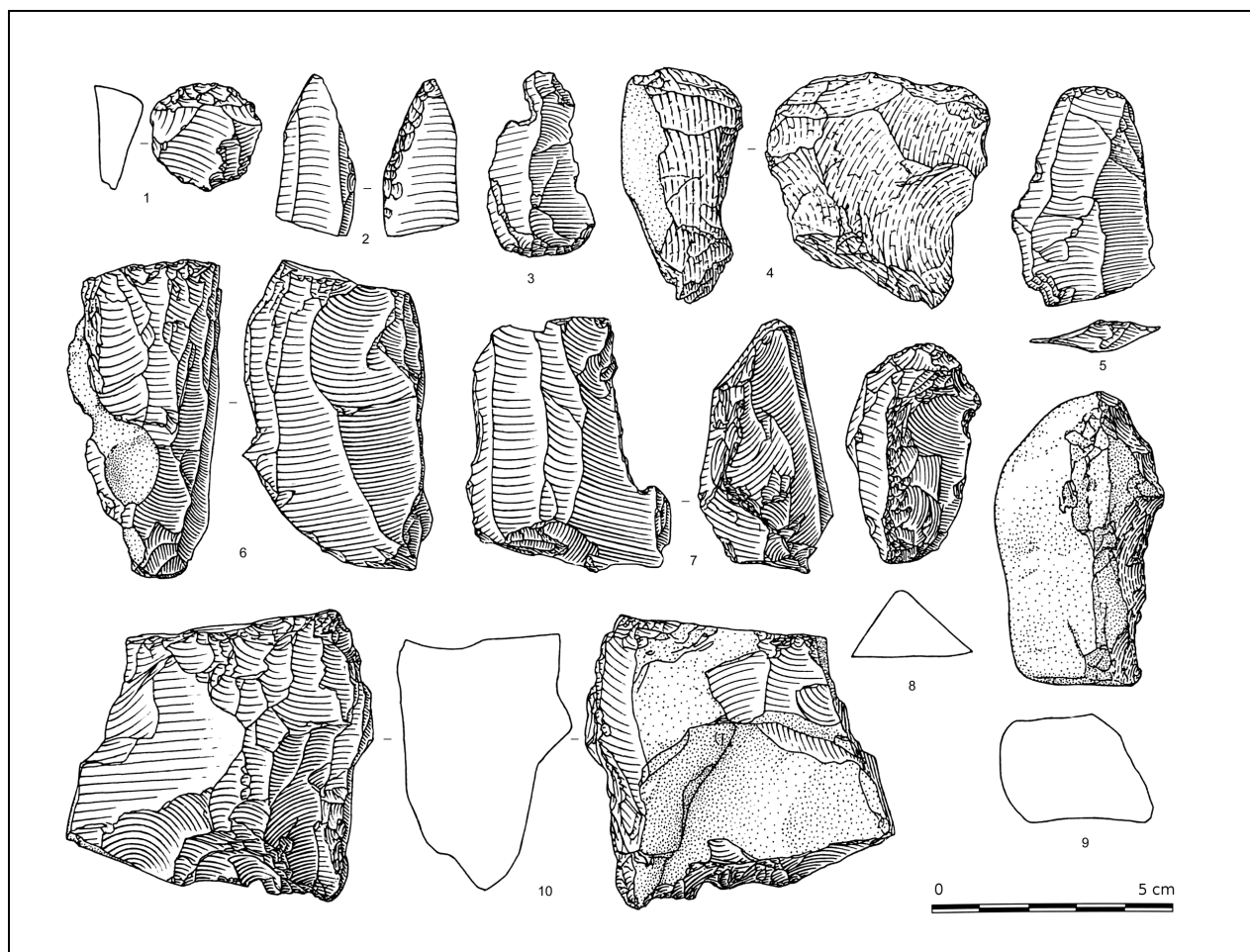
Petr Škrdla, Petr Matějec

Literatura

- Klíma, B. 1959:** *Brno-Líšeň*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. 2731/59. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archeologický ústav AV ČR, Brno.
- Schirmeisen, K. 1932:** Vorgeschichtsfunde aus dem Brünner Gebiet und aus Südmähren. *Zeitschrift der deutschen Vereins für die Geschichte Mährens und Schlesiens* 34, 102–112.
- Oliva, M. 1985:** Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšeň (okr. Brno-město, Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 19–21.
- Svoboda, J. 1985:** Průzkum v okolí Stránské skály (okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 1983, 21–22.
- Svoboda, J. 1987:** *Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině*. Studie AÚ ČSAV Brno 14. Praha: Academia.
- Škrdla, P. 2000:** Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 41, 71–76.
- Valoch, K. 1962:** Archaické industrie mladšího paleolitu z okolí Brna. *Časopis Moravského muzea, Sci. soc.* 47, 5–34.

Summary

Líšeň-Čtvrtě represents a well-known Paleolithic surface site (e.g. Valoch 1962; Svoboda 1987; Škrdla 2000). A recent survey by Petr Matějec has yielded a series of fossil horse teeth (*Equus germanicus*) fragments (Fig. 5) and artifacts covered by calcium carbonate (Fig. 6) – both indicators of intact layers. Therefore, we

Obr. 8: Líšeň. Vybrané artefakty. 6, 9: Sonda LC01, ostatní povrchové nálezy z okolí sond. *Fig. 8: Líšeň. Selected artifacts. 6, 9: Test pit LC01, other items are surface finds from the vicinity of test pits.*

dug a series of test pits during fall and winter of 2008 and we discovered artifacts within intact layers (Fig. 7, 8). The excavation of the site is planned for summer 2009.

BRNO (K. Ú. LÍŠEŇ, OKR. BRNO-MĚSTO)

Líšeň I, „Čtvrtě“. Bohunicien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Dne 28. října 2008 proběhl další ze série povrchových sběrů v okolí Líšně (srov. Mlejnek 2007, 2008), při kterém jsme se opět zaměřili zejména na centrální lokalitu Líšeň I-Čtvrtě. Výsledkem byl nález 73 paleolitických a dvou nepatinovaných, patrně postpaleolitických kusů štípané industrie. Ze surovinového hlediska opět převládal lokální rohovec typu Stránská skála (66 %), doplněný rohovcem typu Krumlovský les (14 %), jehož zdroje se mimo jiné nacházejí také v okolí Líšně (Hády), spongolitem (12 %) a drahanským křemencem (5 %). Jeden zlomek čepele byl zhotoven ze silicitu z glacigenních sedimentů a jedna čepel je vyrobena z blíže neurčeného zvětralého materiálu.

Z technologického hlediska se opět potvrdilo, že se jedná o lokalitu zaměřenou na zpracování rohovce typu Stránská skála (Mlejnek 2008). Z technologických kategorií mezi artefakty výrazně dominovaly neurčitelné zlomky a odpad (60 %). Jeden z důvodů je jistě také fakt, že se jedná o povrchovou lokalitu, na které dlouholetá orba způsobila značnou fragmentárnost materiálu. Úštěpy

a zlomky úštěpů s bulbem byly zastoupeny ve 21 % případů, čepele, čepelky a jejich zlomky v 18 % a zlomek jádra byl v kolekci jen jeden. Jednalo se o fragment podstavu jádra z rohovce typu Stránská skála. Přesné zastoupení jednotlivých technologických kategorií i s udáním použité suroviny uvádí tabulka 1.

Z retušovaných nástrojů byl v souboru přítomen pouze distální fragment drobného moustérského hrotu ze spongolitu (obr. 9: 1). Levalloiský hrot nebyl, na rozdíl od předchozích let, nalezen žádný. Celkově nepřinesl povrchový průzkum příliš nových poznatků, spíše jen potvrdil starší tvrzení o charakteru industrie z této lokality.

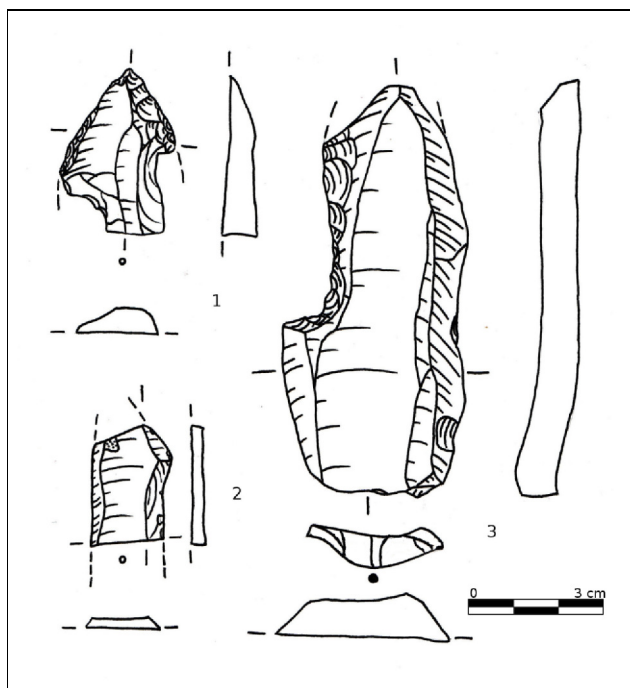
Na základě nových poznatků o existenci intaktních vrstev na lokalitě (srov. článek P. Škrdlý a P. Matějce v tomto čísle) byl na léto roku 2009 naplánován archeologický výzkum, jehož cílem je výrazně rozšířit poznatky o této významné paleolitické stanici.

Líšeň VII, „Kryčmasy“. Bohunicien. Sídliště. Povrchový sběr.

Dne 28. října 2008 byl proveden povrchový sběr také na lokalitě Líšeň VII-Kryčmasy, označované ve starší literatuře (Oliva 1981, 1985) jako Podolí I. Tato lokalita se sice nachází na hřebítku směřujícím od centrální stanice v poloze Čtvrtě k Podolí, leží však jednoznačně ještě na katastru Brna-Líšně (srov. Mlejnek 2006, 32), měla by se tak tedy nazývat. Nalezený soubor se skládá z osmi artefaktů, které doplňují kolekci z předchozího roku (Mlej-

Tab. 1: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy, Líšeň VIII-Hrubé Podsedky. Typy debitaže a zastoupení surovin. *Tab. 1: Líšeň I-Čtvrtě, Líšeň VII-Kryčmusy, Líšeň VIII-Hrubé Podsedky. Types of debitage and raw materials.*

Suroviny	rohovec typu SS	rohovec typu KL	SGS	spongolit	křemenec	jiné	celkem
Líšeň I							
jádra	1	0	0	0	0	0	1
čepele	11	0	1	0	0	1	13
ústěpy	7	5	0	1	2	0	15
fragmenty	29	5	0	8	2	0	44
celkem	48	10	1	9	4	1	73
Líšeň VII							
jádra	0	0	0	0	0	0	0
čepele	2	0	1	2	0	0	5
ústěpy	1	0	0	0	0	0	1
fragmenty	1	1	0	0	0	0	2
celkem	4	1	1	2	0	0	8
Líšeň VIII							
jádra	1	0	0	0	0	0	1
čepele	0	0	0	0	0	0	0
ústěpy	4	0	0	0	0	0	4
fragmenty	1	1	0	0	0	0	2
celkem	6	1	0	0	0	0	7

Obr. 9: 1 – Líšeň I-Čtvrtě, moustérský hrot, spongolit. 2 – Líšeň VII-Kryčmusy, čepel, silicit z glacigenních sedimentů. 3 – Líšeň VII-Kryčmusy, levalloisový hrot, rohovec typu Stránská skála. *Fig. 9: 1 – Líšeň I-Čtvrtě, Moustérian point, Cretaceous spongolite, 2 – Líšeň VII-Kryčmusy, blade, erratic flint. 3 – Líšeň VII-Kryčmusy, Levallois point, Stránská skála chert.*

nek 2008) a zejména soubor z této lokality zpracovaný M. Olivou (1981).

Ze surovin, zastoupený opět čtyřmi kusy, převládá rohovec typu Stránská skála následovaný spongolitem (2 kusy). Jeden zlomek čepele je vyroben ze silicitu z glacigenních sedimentů (obr. 9: 2) a jeden fragment je z rohovce typu Krumlovský les. Z technologických kategorií

převládá pět kusů zlomky čepelí (2 bazální, 2 mesiální a 1 distální) doplněné jedním úštěpem a dvěma neurčitelnými fragmenty. Přesné zastoupení jednotlivých technologických kategorií i s uvedením použité suroviny udává tabulka 1. Celkově se zdá, že materiál z Líšně VII není tak fragmentární, jako je tomu v případě Líšně I.

Nejzajímavějším nálezem je bezpochyby masivní čepelovitý levalloisový hrot s odlomeným terminálním koncem vyrobený z rohovce typu Stránská skála (obr. 9: 3). Přítomnost tohoto nástroje v kolekci potvrzuje zařazení souboru do bohunicien.

Zajímavým zjištěním je také přítomnost stop sintru na některých artefaktech (čepel, úštěp, hrot), což by mohlo naznačovat možnost dochování intaktní spráše na lokalitě. Tato možnost bude ověřena v roce 2009 drobnou sondáží na lokalitě.

Líšeň VIII, „Hrubé podsedky“. Bohunicien. Sídliště. Povrchový sběr.

Dne 28. října proběhl také povrchový průzkum na lokalitě Líšeň VIII-Hrubé podsedky. Tato lokalita se nachází na hřebítku, který se táhne od centrální stanice v poloze Čtvrtě směrem k chatám se zahradami nad Podolím, severovýchodně od lokality Líšeň VII-Kryčmusy. M. Oliva (1985) označuje tuto polohu jako Podolí II-Lepiny, třebaže se celá lokalita nachází na katastru Brna-Líšně, a měla by tak tedy být označována (srov. Mlejnek 2006, 33). Na rozdíl od výše popisovaných poloh se na tuto polohu autor příspěvku zaměřil poprvé.

Nově nalezený soubor se skládá ze 7 artefaktů. Většina z nich (6 kusů) je vyrobena opět z rohovce typu Stránská skála, jeden fragment je z přepáleného rohovce typu Krumlovský les. Z technologického hlediska se jedná o 4 úštěpy, 2 neurčitelné zlomky a jedno nepravidelné jádro z rohovce typu Stránská skála. Snad by se mohlo

jednat i o polotovary klínku. Retušovaný nástroj zde nebyl nalezen žádný.

Zajímavou skutečností je intenzivní zasintrování povrchu v případě jádra a dvou ústěpů. Společně s poblíž nalezeným velkým kusem vápnité konkrece („cicváru“) by to mohlo svědčit o přítomnosti spraše na této lokalitě, což by měla prokázat plánovaná sondáž v roce 2009.

Zatímco M. Oliva (1985) umístí uje lokality Podolí I a II na temena dvou hřebítků vybíhajících z návrší Čtvrtě směrem k Podolí, artefakty nalezené roku 2008 se koncentrovaly zejména na oba svahy směřující do žlebu mezi těmito dvěma hřebítky, což naznačuje možnost, že se původně mohlo jednat o jednu lokalitu. Vzhledem k tomu, že všechny nalezené artefakty jsou zaměřovány pomocí GPS, plánujeme do budoucna sepsání studie upřesňující lokalizaci jednotlivých paleolitických stanic v okolí Brna-Líšně.

Za pomoc při povrchovém sběru děkuji Iloně Sýkorové.

Napsání této zprávy bylo podpořeno grantem GA ČR č.: 404/09/H020, Moravskoslezská škola archeologických doktorských studií II.

Ondřej Mlejnek

Literatura

- Mlejnek, O. 2006:** Srovnání polohy mladopaleolitických lokalit na Vyškovsku a na Brněnsku. Rkp. oborové práce z archeologie, uložené na ÚAM FF MU Brno.
- Mlejnek, O. 2007:** Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 48, 309–310.
- Mlejnek, O. 2008:** Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 49, 225–227.
- Oliva, M. 1981:** Die Bohunicien-Station bei Podolí (Bez. Brno-Land) und ihre Stellung im beginnenden Jungpaläolithikum. *Časopis Moravského muzea, Sci. soc.* 66, 7–45.
- Oliva, M. 1985:** Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšně (okr. Brno-město, Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 19–20.

Summary

A new collection of 73 stone artifacts which are likely to belong to the Bohunician industry was found in the field of „Čtvrtě“, Brno-Líšeň (see Mlejnek 2007; 2008). Most of the artifacts were made from Stránská skála chert. Ten pieces were made from Krumlovský Les chert, nine pieces from Cretaceous spongolite, four pieces from quartzite, one piece from erratic flint and one piece from an unidentified raw material. The number of fragments is high and the number of tools is small (see Tab. 1) which suggests a specialization in the processing of Stránská Skála chert. There is only one retouched tool present in the collection – a Mousterian point made from Cretaceous spongolite (Fig. 9).

The most important find at this site was made by Petr Matějec, who collected fossil horse teeth and some stone artifacts covered by sinter on the eastern edge of the Líšeň, „Čtvrtě“ field (see article by P. Škrdla and P. Matějec in this volume). A series of test pits excavated by Petr

Škrdla and Petr Matějec furnished evidence for the presence of a Paleolithic cultural layer at this location. Based on these discoveries, an archaeological excavation has been planned for 2009.

Eight stone artifacts were collected at the field of „Kryčmasy“ – Brno-Líšeň (former Podolí I). Most of the artifacts are made from Stránská Skála chert. There are also two artifacts made from Cretaceous spongolite, one from Krumlovský Les type chert and one from erratic flint (Fig. 9: 2). The collection consists of five blades, a flake and a fragment. The most interesting find is a Levallois point made from Stránská Skála chert with some sinter on the surface (Fig. 9: 3).

Finally, seven stone artifacts were collected at the field of „Hrubé Podsedky“ – Brno-Líšeň (former Podolí II). Almost all artifacts are made from Stránská Skála chert, except for one burnt piece of Krumlovský Les chert. The collection consists of an irregular core (perhaps a half-finished biface), four flakes and two fragments. Some of the artifacts are partially covered by sinter which could indicate the presence of loess at the site. It may be possible to verify this supposition by excavating a series of test pits – planned for 2009.

BRNO (K. Ú. LÍŠEŇ, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Čtvrtě“. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na jaře roku 2007 byl při povrchovém průzkumu časně mladopaleolitické lokality Čtvrtě na geografické souřadnici 49°11'43.204"N, 16°42'18.546"E (WGS-84) nalezen atypický listový hrot vyrobený z křemene (obr. 10). Artefakt je po obou stranách opracován jemnou celoplošnou retuší.

Z prostoru paleolitických stanic v prostoru Líšně byly popsány desítky listovitých hrotů, žádný nález ale nebyl vyroben z křemene (cf. Svoboda 1987).

Závažným tématem je datace nálezu. I když byl artefakt nalezen na lokalitě mající těžiště osídlení v počátcích mladého paleolitu, nebyl zachycen ve stratifikované pozici, a proto není vyloučen ani jeho středopaleolitický (micoquienský) původ. V krajním případě může artefakt připomínat i listové hroty – dýky – z pozdního eneolitu až staré doby bronzové, avšak využitá surovina na jeho výrobu postrádá pro toto období na Moravě jakékoliv analogie.

Výskyt listových hrotů na bohunických lokalitách, coby artefaktů typicky szeletských, nabízí hned několik interpretačních rovin, od dokladu kontaktů bohunických lovců s představiteli szeletské oikumeny (Oliva 1981), až po doklad místní výroby. Nová zjištění k této problematice přinesl roku 2002 výzkum bohunicienské lokality Bohunice-Kejbaly, kde byl mezi kamennou štípanou industrií nalezen i odpad z výroby listových hrotů (Škrdla, Tostevin 2005). Jejich výroba tedy nebyla na bohunicienských stanicích neznámá.

Ať už přisoudíme tento nález kterémukoliv zmíněnému pravěkému období, je nesporné, že právě pro obtížnost štípaní křemene a zároveň preciznost, s jakou je opracován, musel ve své době představovat mimořádně prestižní vý-

Obr. 10: Líšeň. Listovitý hrot z křemene. Délka 85 mm. *Fig. 10: Líšeň. A quartz leafpoint. Length 85 mm.*

robek. Křemenný listový hrot z lokality Čtvrtě je i nadále předmětem zkoumání a bude srovnáván s dalšími křemennými artefakty z jiných paleolitických lokalit.

Petr Matějčec

Literatura

- Oliva, M. 1981:** Die Bohunicien-Station bei Podolí (Bez. Brno-Land) und ihre Stellung im beginnenden Jungpaläolithicum. *Časopis Moravského muzea, Sci. soc.* 66, 7–45.
- Svoboda, J. 1987:** *Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině.* Studie AÚ ČSAV Brno 14. Praha: Academia.
- Škrdla, P., Tostevin, G. 2005:** Brno-Bohunice. Analýza materiálu z výzkumu v roce 2002. *Přehled výzkumů* 46, 35–61.

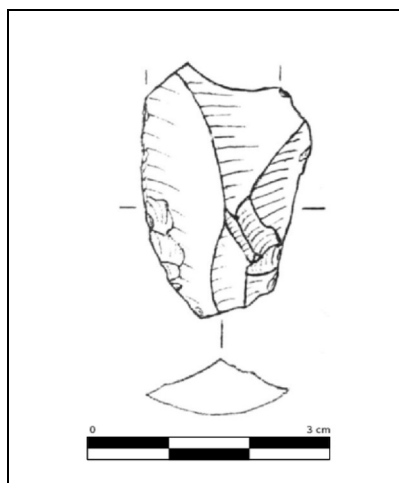
Summary

An important artifact—a quartz leafpoint (Fig. 10)—was found at the above mentioned site Líšeň-Čtvrtě during a surface survey in 2005. Although the artifact is most probably of EUP or MP origin, an Early Bronze Age origin cannot be excluded.

BRNO (K. Ú. VINOHRADY, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Růženin dvůr“. Počátek mladého paleolitu. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Na jaře roku 2008 byl na doposud nezastavěné ploše na geografické souřadnici 49°12'0.056"N, 16°39'45.651"E (WGS-84) nalezen menší patinovaný úštěp, vyrobený z rohovce typu Stránská skála (obr. 11). Na levé hraně dorzální strany je opatřen retuší a na třech místech je dochován i vysrážený uhlíčitán vápenatý. Surovina i technologie výroby úštěpu prozrazuje jeho chronologickou příslušnost na počátek mladého paleolitu. Místo nálezů bylo v průběhu minulých let až doposud pravidelně sledováno, avšak žádný další doklad

Obr. 11: Vinohrady. Artefakt. *Fig. 11: Vinohrady. Artifact.*

paleolitické štípané industrie nalezen nebyl. Paleolitické osídlení je doloženo z nedaleké lokality Růženin dvůr, avšak to vzhledem ke staropaleolitickému stáří s nálezem nesouvisí. Nejbližší analogickou industrii lze hledat na lokalitě Bílá hora, odkud pochází kolem jednoho tisíce kusů kamenné štípané industrie bohunicienu, z nichž některé jeví i výrazné aurignacoidní prvky (Nerudová 2006).

Petr Matějčec

Literatura

- Nerudová, Z. 2006:** Časně mladopaleolitické industrie z Bílé hory (Brno-Židenice) a Podstránské (Brno-Slatina). Poznámky k postavení bohunicienu v brněnské kotlině. *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 91, 65–88.

Summary

An isolated artifact made from Stránská Skála-type chert (Fig. 11) was found near Růženin Dvůr in Brno-Vinohrady.

DOLNÍ VĚSTONICE (OKR. BŘECLAV)

Gravettien. Sídlní areál. Povrchový průzkum a dohled, odběr vzorků, dokumentace profilů; paleobotanické a paleoantropologické analýzy.

V roce 2008 byly paleolitické lokality v Dolních Věstonicích prohlášeny národní kulturní památkou ve smyslu návrhu vypracovaného v Archeologickém ústavu AV ČR Brno, v. v. i. V průběhu celého roku probíhal v tomto areálu další povrchový průzkum, dohled nad odkrytými profily, odběr vzorků a jejich analýzy.

Lokalita I. Gravettien. Periferie sídliště. Dokumentace profilů

V zimě 2007/2008 zasáhl spodní (severní) okraj lokality DV I rozsáhlý výkop pro nepovolené rekreační stavby na břehu nádrže (obr. 12). Profily přetřaly čelo sprašového sesuvu o mocnosti zhruba 3,5 m, na jehož bázi probíhala mírně zahliněná poloha se sutí a poté polohy sprašových

Obr. 12: Dolní Věstonice I, výkop pro nepovolenou stavbu na spodním okraji lokality. Čelo sprašového sesuvu o mocnosti zhruba 3,5 m, na bázi probíhá mírně zahliněná poloha se sutí a poté polohy sprašových hlín. Podloží (ve výkopu pro studnu) je tvořeno jíly; lineární objekt o průřezu ve tvaru U může být reliktem zaniklé úvozové cesty. *Fig. 12: Dolní Věstonice I, stratigraphic section at the lower part of the site.*

hlín. Podloží výkopu, proťaté šachtou pro studnu, je tvořeno terciárními jíly. V západní stěně výkopu byl zastižen lineární objekt o průřezu ve tvaru U, který by podle polohy ve svahu nad původním říčním korytem mohl být reliktem zaniklé úvozové cesty. Na nejvyšším (jižním) okraji lokality DV I byl v zářezu polní cesty obnoven již existující profil (obr. 13). Mocnost spraše v tomto prostoru nepřesahuje 1 m. V jejím podloží leží zřetelně zvrstvené geliflukční souvrství, tvořené pruhy terciárních jílu a slínů, půdních a sprašových sedimentů s proměnlivým obsahem drobnotvaré vápencové suti. Při bázi je nápadné jemně zvrstvené souvrství sytě tmavých půdních sedimentů, bez archeologických nálezů. Paleolitické artefakty zjištěny nebyly. Význam obou profilů je v tom, že dokumentují stratigrafickou situaci mimo vlastní osídlený prostor, tedy na nejnížší a nejvyšší periferii lokality DV I.

Lokalita II. Gravettien. Sídliště. Povrchový průzkum, datování, paleobotanické a antropologické analýzy.

Referenční geologické profily lokality DV II, jmenovitě profil ve výkopu z roku 1991/2005 (srv. PV 47, 82–84), klasické profily cihelny a sediment mamutí skládky byly nově analyzovány z hlediska datování a paleobotanických analýz. Rozšířil se inventář lidských fosilií až k číslu 64 a povrchový archeologický průzkum rozšířil stávající kolekce štípané industrie.

1. **Datování.** Z profilu výzkumu 1991/2005 lokality II jsme obdrželi výsledky datování metodou luminiscence spraší (IR-OSL), které provedlo pracoviště archeometrie při Max-Planck-Institut für Kernphysik (Heidelberg). Pro svrchních 0,45–3,5 m sedimentů bylo získáno 9 dat v časovém intervalu pouhých 3 tisíc let, která poměrně plynule narůstají od 18 ka po 22 ka (HDS-637 až HDS-645). To naznačuje, že poslední sprašový pokryv se mohl na některých lokalitách akumulovat poměrně rychle (srv. obdobné výsledky pro poslední sprašový pokryv z Dol-

Obr. 13: Dolní Věstonice I, část profilu v nejvyšší části lokality. Geliflukční souvrství, tvořené pruhy terciárních jílu a slínů, půdních a sprašových sedimentů s drobnotvarou vápencovou sutí. Nadloží (mimo obr.) tvoří spraš. *Fig. 13: Dolní Věstonice I, stratigraphic section of the upper part of the site.*

ního Rakouska, jmenovitě Krems-Wachtberg). Následuje souvrství půdních sedimentů s početnými uhlíky dřevin, kde měření luminiscence vykazuje hiát, ale dobře je zastupuje série nových radiokarbonových dat z archeologického výzkumu. Kulturní vrstva poskytla 4 data kolem 26,5–27 ka (tj. po kalibraci zhruba 30,5–31 ka) a podložní půdní sediment je datován 4 radiokarbonovými daty kolem 28–28,5 ka (po kalibraci zhruba 32–32,5 BP). Hlouběji v podloží (3,8 m) opět navazuje měření luminiscence (HDS-636), které zde dosahuje hodnot kolem 37–45 ka. Metodicky tyto data ukazují příklad kombinace dvou datovacích metod, které se v průběhu téhož profilu vzájemně doplňují. Dále budou přínosné pro datování dynamiky sedimentace spraše po skončení osídlení, tj. během posledního glaciálního maxima. Úplnou publikaci této sekvence dat připravujeme v souvislosti s celkovým zpracováním profilu 1991/2005.

2. **Paleobotanika.** D. Zurro (2008) předložila první výsledky analýzy fytoolitů ze vzorků odebraných z čoček gravettských vrstev, jejich přímého nadloží a podloží v profilech západní stěny věstonické cihelny. V 15 vzorcích bylo identifikováno přes 100 fytoolitů; většinu z nich představují buňky travin. Jde tedy o pozitivní výsledek nové paleobotanické metody, která dosud nebyla na jihomoravský gravettien aplikována.

Vzorky pro pylovou analýzu odebrala A. Roszková (2008) jednak v gravetském souvrství profilu výzkumu 1991/2005, jednak z limnických sedimentů mamutí skládky, který byl odkryt malým výkopem (tab. 2). V prvním případě (profil, vzorky 1–3) se projevuje rozptýlení malého počtu palynomorf ve velkém objemu sedimentu a špatné podmínky jejich zachování (oxidace), takže nelze činit žádné závěry o vegetačním pokryvu. Naproti tomu vzorek č. 4 ze sedimentu mamutí skládky přesáhl počet 100 palynomorf, takže může být cel-

Tab. 2: Počet palynomorf ve vzorku 4 („mamutí skládka“), v gravettském souvrství profilu výzkumu 1991/2005 (1 – pod kulturní vrstvou, 2 – kulturní vrstva a 3 – nad kulturní vrstvou). *Tab. 2: Counts of palynomorphs in sample 4 („mammoth dump“), in multi-layered Gravettian site excavated 1991/2005 (1 – beneath cultural layer, 2 – cultural layer and 3 – above cultural layer).*

Dolní Věstonice	Skládka	Pod KV	Kult.vrstva	Nad KV
Číslo vzorku	4	1	2	3
<i>Alnus</i>	6			
<i>Betula</i>	8			
<i>Corylus</i>	5			
<i>Picea</i>	3			
<i>Pinus sylvestris</i>	25			1
<i>Quercus</i>	4			
<i>Salix</i>	1			
<i>Tilia</i>	2			
Σ AP (Arboreal pollen)	54	0	0	1
<i>Artemisia</i>	8			
Asteraceae Tubuliflorae	5			
Asteraceae Liguliflorae	18			
Brassicaceae t. <i>Barbarea</i>	2			
Brassicaceae t. <i>Cardamine</i>	1			
Cyperaceae	2			
Fabaceae	1			
Chenopodiaceae	30			
Lamiaceae	1			
Poaceae	12			
<i>Polygonum aviculare</i>	1			
Ranunculaceae	3			
<i>Rumex acetosa/acetosella</i>	1			
Indeterminata	11			
Σ NAP (Nonarboreal pollen)	96	0	0	0
Σ AP + NAP	150	0	0	1
AP:NAP (%)	36,4:63,6	-	-	-
Sporophyta				
<i>Botrychium</i>			2	
Polypodiaceae smooth	1			
Algae indet.	20	1		
<i>Pediastrum integrum</i>	8			2
Dinoflagellata	2			
Redepozice				
Caryapollenites	1			
Ilexpollenites	1			
Pinuspollenites	9			
<i>Tricolpopollenites sp.</i>	4			

kově vyhodnocen. Vzorek obsahoval 36,4 % dřevin (AP) a 63,6 % bylin (NAP). *Alnus*, *Betula*, *Corylus*, *Picea* a *Salix* mohou reprezentovat humidní podmínky. Nález *Salix* dokládá blízkost mokřadu. Stromovou vegetaci doplňovaly ostrůvky termofilních opadavých stromů – *Quercus* a *Tilia*. V sušších oblastech (v porovnání s okolím) mohla vznikat sprašová step, kde rostla odolná *Pinus sylvestris*, vegetace měla vysoký podíl *Chenopodiaceae*, *Artemisia*, *Asteraceae*, *Poaceae*, *Brassicaceae*, *Polygonaceae*, *Lamiaceae*. Vlhčí místa zarůstaly *Cyperaceae*, *Rumex acetosa/acetosella* a *Polypodiaceae*. Lokální přítomnost vodní plochy dokládá i řasa *Pediastrum integrum*. Její výskyt je zaznamenáván ve vzorcích

z jezer a mokřin pozdního glaciálu a raného holocénu. Vyskytuje se také v pleistocenních sedimentech (Komárek, Jankovská 2001). Vzorek obsahoval i redeponované terciární a pleistocenní palynomorfy a marinní plankton – *Dinoflagellata*. Celkově tak kompletuje předchozí paleobotanické výsledky z jiných částí lokality DV II.

- 3. Paleoantropologie.** V roce 2008 probíhala archeozoologická analýza části osteologického materiálu z výzkumu B. Klímy v roce 1987 na západním svahu lokality II, která byla dosud uložena v depozitáři MZM a nyní se vrátila do ARÚ. P. Wojtal, J. Wilczyński a M. Nývltová Fišáková přitom identifikovali

Tab. 3: Dolní Věstonice II. Inventář a lokalizace nových lidských kosterních pozůstatků (podle Trinkause a kol. v tisku). *Tab. 3: Dolní Věstonice II. Listing and location of recently discovered human remains (after Trinkaus et al. in print).*

Číslo nálezu	Anatomické určení	Rok výzkumu	Čtverec
DV 54	Calcaneus (levý)	1987	5/XI
DV 55	Tibia (distální, pravá)	1987	D-13
DV 56	Radius (diafýza, levá)	1987	9/XIX
DV 57	Ulna (proximální, pravá)	1987	-3-4/III
DV 58	Metacarpale 3 (levý)	1987	IX/4
DV 59	Metacarpale 2 (levý)	1987	2/VI
DV 60	Metacarpale 5 (pravý)	1987	4/XI
DV 61	Phalanx proximalis ruky 3 (proximální, pravý)	1987	1/VIII
DV 62	Scaphoideum (levý)	1987	4-5/VI
DV 63	Metatarsale 4 (levý)	1987	4-5/VI
DV 64	Clavicula (pravá, nedospělý j.)	1987	1-2/IV

Obr. 14: Dolní Věstonice IV (Písky), geofyzikální sondáž v písečných přesypech. *Fig. 14: Dolní Věstonice IV (Písky), geophysical survey in eolian sands.*

vali doplňující soubor lidských kostí a jejich fragmentů s čísly katalogu DV 54–64, které byly kolektivně zpracovány pro publikaci (tab. 3, Trinkaus a kol. v tisku).

Tab. 3. Dolní Věstonice II. Inventář a lokalizace nových lidských kosterních pozůstatků (podle Trinkause a kol. v tisku). Dolní Věstonice II. Listing and location of recently discovered human remains (after Trinkaus et al. in print).

- Povrchový průzkum.** Průběžný povrchový průzkum sublokality DV IIa přinesl v roce 2008 celkem 13 artefaktů štípané industrie vyrobených z pazourku, většinou se souvislou bílou patinou na povrchu. Zastoupeny jsou čepele (6 ks; z toho 2 z hrany jádra), fragmenty úštěpů (5 ks), rydllová tříška a zlomek vytěženého mikrojádra.

Lokalita IV. Dohled.

V souvislosti s geofyzikálním průzkumem pro upřesnění stavby podzemního zásobníku plynu PZP Dolní Dunajovice (3D seizmický průzkum – 3. etapa), který realizovala firma DMT Geosurvey s. r. o. pro RWE Gas Storage s. r. o. proběhl dohled nad sítí sond v písečných pře-

sypech, tvořících nyní ostrovy ve střední nádrži (mezolit, raný středověk). Porušení terénu sondami bylo ovšem minimální (obr. 14) a z archeologického hlediska byl výsledek negativní.

Jiří A. Svoboda, Martin Novák, Miriam Nývltová
Fišáková, Alena Roszková

Literatura

- Roszková, A. 2008:** Průběžné výsledky pylových analýz z lokalit Ostrava-Petřkovice a Dolní Věstonice. Kvarter 14, Sborník abstrakt, 21–22.
- Komárek, J., Jankovská, V. 2001:** Review of the green algal genus *Pediastrum*: implication for pollen-analytical research. *Bibliotheca Phycologica* 108, 1–127.
- Trinkaus, E., Svoboda, J. A., Wojtal, P., Nývltová Fišáková, M., Wilczyński, J. v tisku:** Human Remains from the Moravian Gravettian: Morphology and Taphonomy of Additional Elements from Dolní Věstonice II and Pavlov I. *International Journal of Osteoarchaeology*.
- Zurro, D. 2008:** Phytolith analysis – report. Rkp., Uloženo: Středisko pro paleolit a paleoetnologii ARÚB, Dolní Věstonice.

Summary

In 2008, the Gravettian sites at Dolní Věstonice were declared as a National Cultural Monument. Here we report on field surveys, geological documentation, and new analytical results obtained during the year. Of special importance are the luminescence dates from sediments above and below the cultural layer which place the ^{14}C dates from the cultural contexts into a broader chronostratigraphic framework. The paleobotanical results – phytoliths and pollen (Table 2) and the paleoanthropological inventory of 11 newly identified human fossil specimens, mostly from the upper and lower extremities (Table 3, cf. Trinkaus et al. in press), were found in various parts of the DV II site.

Obr. 15: Hlinsko. Polohy lokalit. a – Dlouhé, b – Haná, c – Hradištko, d – Jochy, e – Kouty I, f – Kouty II, g – Rosušky I, h – Rosušky II, i – Rosušky III. Grafika: P. Jansa. *Fig. 15: Hlinsko. Location of sites. Graphics by P. Jansa.*

HLINSKO (OKR. PŘEROV)

V uplynulých letech byla věnována zvýšená pozornost katastrálnímu území obce Hlinsko u Lipníku nad Bečvou (obr. 15). Byla revidována kolekce štípané kamenné industrie získané během výzkumu výšinného opevněného sídliště bádenské kultury v poloze „Hradištko“ a byly v ní rozpoznány paleolitické intruze (Škrdla 2006). V rámci rozšiřování dobývacího prostoru lomu Podhůra byla při záchranném archeologickém výzkumu v trati „Kouty“ shromážděna kolekce mladopaleolitické industrie včetně pro oblast charakteristického plošně retušovaného hrotu trojúhelníkového tvaru (Škrdla 2007).

Zároveň byla v prostoru zvlhlné náhorní plošiny Maleníku na katastrálním území Hlinska u Lipníku nad Bečvou D. Figel' em realizována systematická povrchová prospekce (zejména v letech 2005–2007) a bylo objeveno několik nových poloh s nálezy mladopaleolitické štípané kamenné industrie. Byly tak získány menší či větší soubory a byl zaznamenán i výskyt plošně retušovaného trojúhelníkovitého hrotu typu „Lhota“, který rozšiřuje dosavadní počet publikovaných exemplářů, které jsou specifické pro tuto oblast (Klíma 1979; Jelínková 2005; Škrdla 2007). Předběžnému vyhodnocení dosud nepublikovaných kolekcí je věnován tento příspěvek.

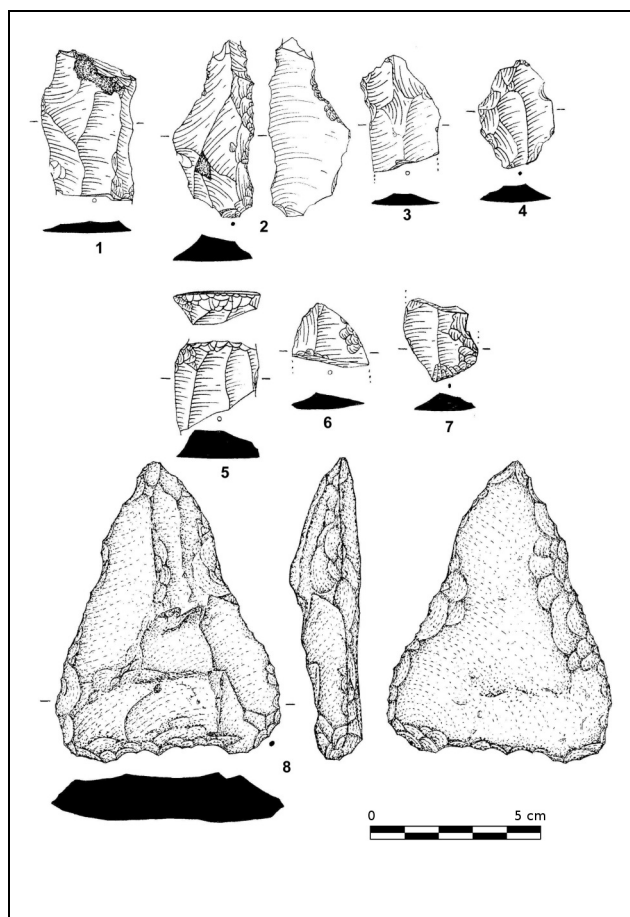
„Dlouhé“. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

Prostřednictvím povrchového průzkumu v prostoru polykulturní lokality v trati „Dlouhé“, na pomezí katastru

obcí Hlinska a Pavlovic u Přerova, byly v roce 2005 nalezeny M. Charamzou dva patinované artefakty štípané kamenné industrie. Jednalo se o zlomenou čepel s laterální retuší a drobný úštěp. Použitou surovinou je v obou případech eratický silicít. Nálezová poloha je situována v nadmořské výšce 330–334 m na svahu klesajícím severozápadním směrem od kóty 347,4 m. Místo je vzdáleno přibližně 250 m severně od jednoho z pramenů bezejmenného levostranného přítoku potoka Libuška.

„Haná“. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita je situována v prostoru vrcholové kóty „Haná“ (357,1 m n. m.), kde byla v roce 2007 objevena D. Figel' em. Soubor čítá 8 artefaktů štípané kamenné industrie, z nichž 5 je vyrobeno z eratického silicitu, jeden z lokálního sluňáku. Poslední dva kusy byly silně přepáleny, pravděpodobně však byly také vyrobeny z eratického silicitu. Z technologického hlediska se v kolekci vyskytly zlomené čepele a úštěpy. Jedna čepel byla opatřena laterální retuší (obr. 16: 2), další zlomené čepele retuší příčnou a místní (obr. 16: 1,4,6,7). Dále zde byl nalezen masivní úštěp trojúhelníkovitého tvaru s drásadlovitou retuší ze sluňáku (obr. 16 :8). V případě tohoto artefaktu je vzhledem k použité nepatinující surovině otázkou, zdali skutečně souvisí s paleolitickým osídlením. Na možné využití polohy v postpaleolitickém období by mohla poukazovat patinovaná zlomená čepel, která byla sekundárně opatřena příčnou retuší (obr. 16: 5).

Obr. 16: Hlinsko-Haná. Výběr artefaktů. Kreslil D. Figel'.
Fig. 16: Hlinsko-Haná. Selected artifacts. Drawing by D. Figel'.

„Hradištko“, „Nad Zbruzovým“. Mladý paleolit. Sídliště. Revize materiálu.

Lokalita je situována na ostrožně nad údolím Bečvy v nadmořské výšce 300–305 m. Drobná kolekce mladopaleolitické štípané kamenné industrie byla rozpoznána při revizi štípané kamenné industrie získané během výzkumu výšinného opevněného sídliště bádenské kultury v poloze „Hradištko“ (Škrdla 2006).

„Jochy“. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchová prospekce.

Lokalita je situována v trati „Jochy“, v severozápadní části vrcholové plošiny, v okolí kóty 313,8 m n. m. Sídliště se nachází ve strategicky výhodné poloze poblíž zlomového svahu Kelčské pahorkatiny, umožňující kontrolu prostoru Bečevské brány. Lokalitu objevil D. Figel' v roce 2005. Výsledkem povrchových sběrů, které zde prováděl do roku 2007, byla kolekce 97 kusů artefaktů štípané kamenné industrie. Soubor byl následně rozšířen prospekci P. Škrdly a Z. Schenka v roce 2008 o dalších 5 kusů. V surovinovém spektru dominuje eratický silicít. Z technologického hlediska převažují úštěpy, následované čepelemi. Jádra jsou zastoupena 4 kusy. Dvě drobná jádra byla určena na výrobu mikročepelí (obr. 17: 13,14). Z nástrojů stojí za pozornost oboustranně plošně retušovaný listovitý hrot trojúhelníkovitého tvaru typu „Lhota“ (obr. 17: 1) a odlomená část dalšího hrotu (obr. 17: 2). Mezi nástroji

se dále vyskytlo vysoké kýlovité škrabadlo (obr. 17: 10), dvě rydla (obr. 17: 9,11), zlomená čepel se strmou (aurignackou) bilaterální retuší (obr. 17: 4), další zlomek čepele s laterální retuší (obr. 17: 12), hrůtek na čepeli s příčnou šikmou retuší (obr. 17: 6) a zlomek čepele s příčnou retuší (obr. 17: 8). Z ostatních nálezů zaujme hlíza suroviny se sejmutým vrchlíkem z eratického silicitu o váze 404 g. Zřetelné pracovní stopy dokládají její užití coby otloukače. Z prostoru naleziště pochází dále několik kusů hrubotvaré industrie vyrobené ze sluňáků (sekáč, masivní úštěp s místní retuší). Jejich příslušnost k mladopaleolitickému osídlení však nelze jednoznačně potvrdit.

Nově objevená lokalita je další polohou na předsumuté kře Maleníku s doloženým výskytem trojúhelníkových listovitých hrotů typu „Lhota“ (Klíma 1979; Jelínková 2005; Škrdla 2007), které jsou srovnávány s hroty typu Streleckaja a mohou souviset s hypotetickým šířením „střeleckých“ prvků směrem na západ (Svoboda 2007, 27).

Ve stejné poloze byly zjištěny také nepatinované artefakty štípané industrie, které lze obecně označit jako postpaleolitické. Doprovázel je menší soubor keramiky rámcově datovatelný do neolitu či eneolitu a dále několik kusů kamenné broušené industrie.

„Kouty“ I. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum, záchranný výzkum.

Tato mladopaleolitická lokalita byla objevena povrchovým průzkumem v roce 2005 a v roce 2006 zkoumána v rámci záchranného archeologického výzkumu. Nej důležitější nález představuje plošně retušovaný listovitý hrůtek trojúhelníkovitého tvaru typu „Lhota“ a zlomek jednostranně retušovaného hrotu patrně stejného typu (Škrdla 2007), který je typickým tvarem mikroregionu severozápadního okraje Kelčské pahorkatiny.

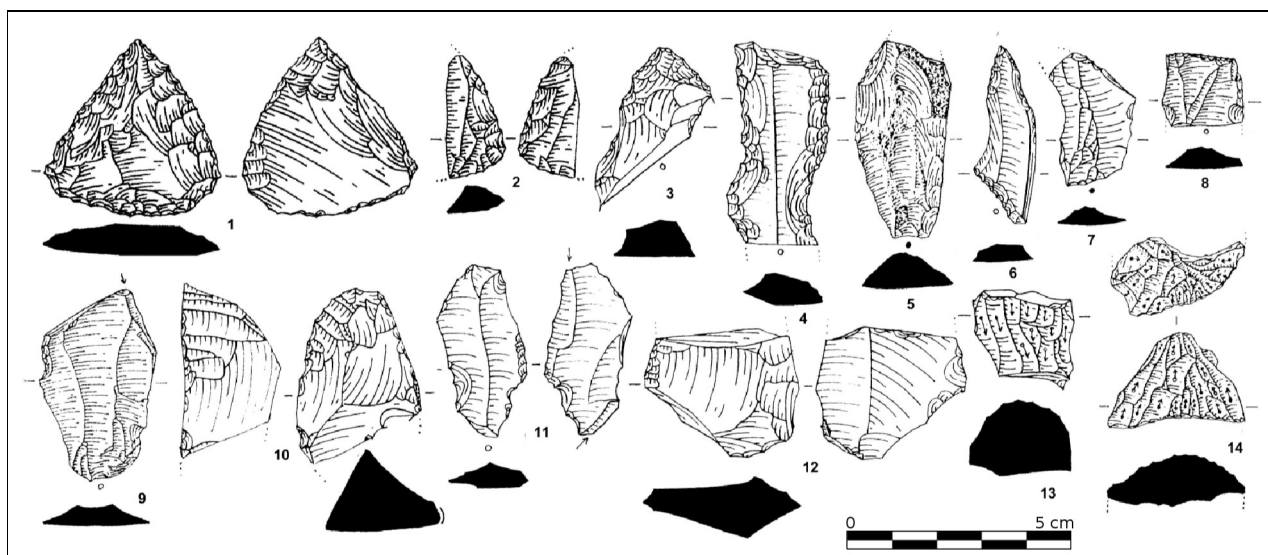
V roce 2008 pokračoval záchranný archeologický výzkum v lomu Podhůra a z prostoru, který byl zkoumán již v roce 2006 (Škrdla 2007), byla získána kolekce dalších 33 artefaktů. Artefakty jsou vyrobeny z eratického silicitu (dva artefakty nesou stopy ohně). Převažují mikroodštěpy a mikrozlomky (10 ks), které jsou následovány zlomky mikročepelí (7 ks), úštěpy (5 ks), zlomky (3 ks), mikročepelí (3 ks), zlomky čepelí (2 ks), drobnými jádry (2 ks, obr. 18: 6,7) a jedním nástrojem – zlomkem mikročepelky s drobnou otupující retuší (obr. 18: 4).

Pouze ojedinělý artefakt – jádro z eratického silicitu (obr. 18: 8) – byl získán z profilu v hlinitých sedimentech na východním úpatí výsypky, konkrétně na geografické souřadnici 49°30.123'N, 17°35.573'E (WGS-84).

Výzkum byl realizován na základě smlouvy s lomem Podhůra i za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801.

„Kouty“ II. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum

V roce 2005 byl D. Figel'em nalezen patinovaný úštěp s místní retuší z eratického silicitu v poloze Kouty II, na jihozápadně orientovaném svahu, ve vzdálenosti cca 400 m od známého pozdně eneolitického mohylníku. Nadmořská výška místa nálezů činí 322 m. V roce 2008 bylo

Obr. 17: Hlinsko-Jochy. Výběr artefaktů. Kreslil D. Figel'. Fig. 17: Hlinsko-Jochy. Selected artifacts. Drawing by D. Figel'.

ve stejné poloze během povrchového průzkumu P. Škrdlý a Z. Schenka nalezeno škrabadlo z červenohnědého radiolaritu.

„Rosušky“ I. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita leží v nadmořské výšce 295 m. Místo koncentrace nálezů lze charakterizovat jako mírně zahluobené sedlo pod táhlou plošinou předsunuté kry Maleníku. V letech 2006–2007 tady prováděl povrchový sběr D. Figel', který zde shromáždil menší kolekci mladopaleolitických artefaktů čítající šest kusů. Surovinou je eratický silicit. Z technologického hlediska se ve sledované kolekci vyskytlo jádro (obr. 19: 2), zlomená čepel, hrot (obr. 19: 1) a dva úštěpy.

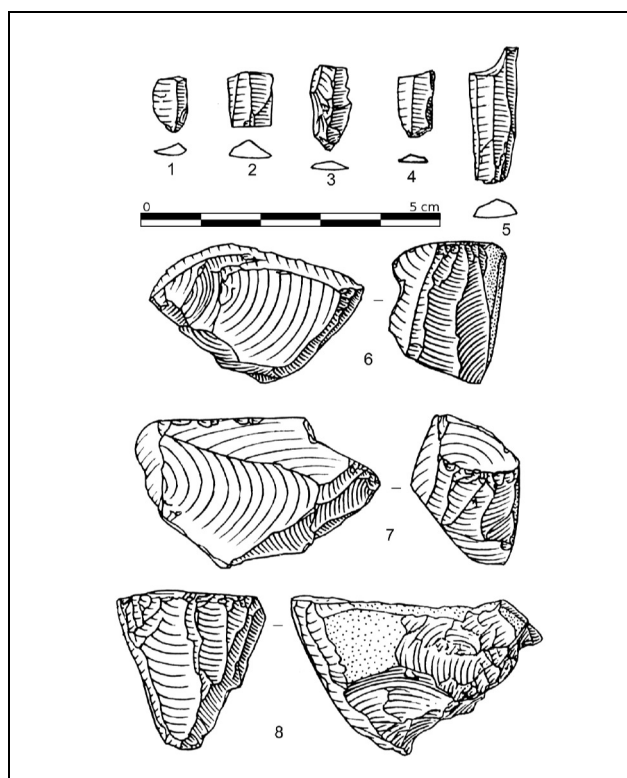
„Rosušky“ II. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita se nachází poblíž hrany zlomového svahu Kelčské pahorkatiny. Nadmořská výška této polohy se pohybuje mezi 290–292 m. Lokalita je od polohy Rosušky I vzdálena 300 m severovýchodním směrem. Malá kolekce čítající 2 artefakty štípané industrie vyrobené z eratického silicitu. Z technologického hlediska se jedná pouze o úštěpy.

„Rosušky“ III. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita je situována při severním okraji náhorní plošiny, u hrany zlomového svahu Kelčské pahorkatiny. Nadmořská výška dosahuje 290 m. Lokalita je vzdálena od polohy Rosušky I asi 140 m severozápadním směrem. Soubor nalezený D. Figel'em v roce 2006 čítá 19 artefaktů štípané industrie. V surovinovém spektru dominuje eratický silicit. Z technologického hlediska se ve sledované kolekci vyskytlo celkem 5 jader, z čehož jsou 3 mikrojádra, následuje 7 úštěpů, zlomená čepel, dvě mikročepel s místní retuší a jeden kus rydlového odpadu.

Výše zmíněné lokality se nacházejí v bezprostřední blízkosti výchozu šterkopísků, které obsahují následující

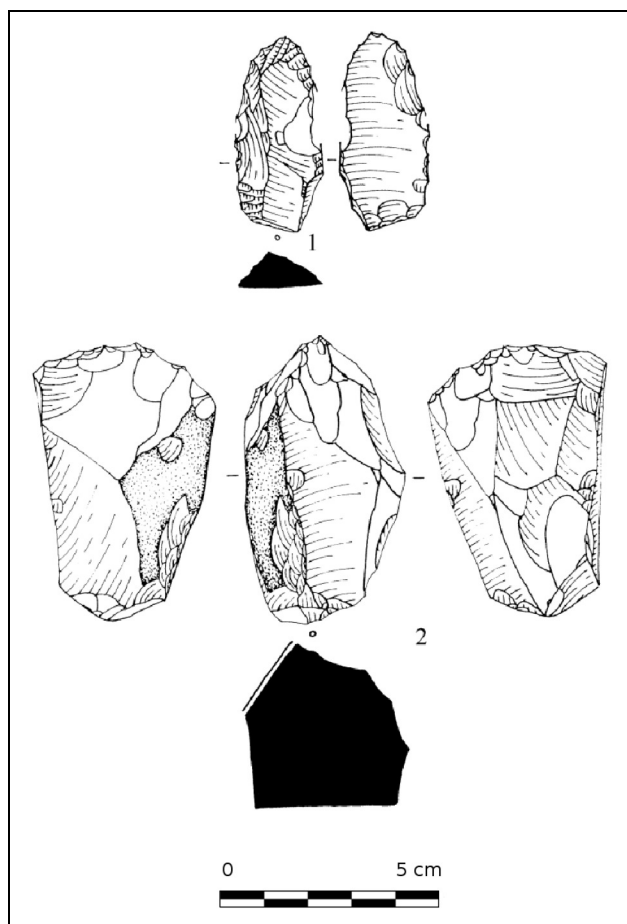

Obr. 18: Hlinsko-Kouty. Vybrané artefakty. Kreslil J. Brenner. Fig. 18: Hlinsko-Kouty. Selected artifacts. Drawing by J. Brenner.

suroviny: slunák, křemen, radiolaritové rohovce, spongolity a opál-chalcedonové zvětraliny. V mnohých případech se jedná o kvalitní kusy, které mohly plnit funkci alternativních lokálních zdrojů surovin. Do jaké míry byly využívány, je však prozatím otázkou. Doklady využití těchto lokálních surovin jsou prokázány z jiných paleolitických lokalit severozápadní části Kelčské pahorkatiny, přestože se jedná řádově jen o několik kusů v rámci souborů.

Závěr

Revizí starších souborů, záchranným výzkumem a především systematickou povrchovou prospekci bylo zís-

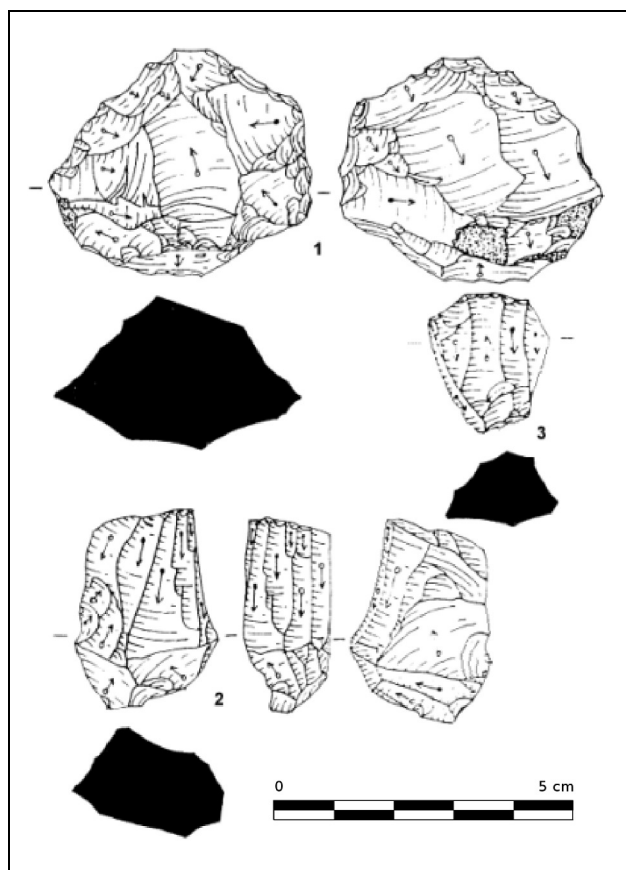
Obr. 19: Hlinsko-Rosušky I. Výběr artefaktů. Kreslil D. Figel'. *Fig. 19: Hlinsko-Rosušky I. Selected artifacts. Drawing by D. Figel'.*

káno několik větších či menších souborů štípané kamenné industrie na katastrálním území Hlinska u Lipníku nad Bečvou. Charakter industrie a nálezy plošně retušovaných hrotů trojúhelníkovitého tvaru (typu „Lhota“) jednoznačně přiřazují paleolitické nálezy k nálezům ze sousedního katastrálního území Lhoty (cf. Klíma 1979; Jelínková 2005) a dotvářejí tak mikroregion Lhota–Hlinsko se specifickou mladopaleolitickou industrií, jejíž morfologicky nejbližší analogie jsou spatřovány v streleckiemu (cf. Svoboda 2006; Škrdla 2007).

Dalibor Figel', Zdeněk Schenk, Petr Škrdla

Literatura

- Jelínková, R. 2005:** Lhota (k. ú. Lhota u Lipníku nad Bečvou, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 46, 189–197.
- Klíma, B. 1979:** Nová stanice aurignacienu v Moravské bráně. *Archeologické rozhledy* 31, 361–369.
- Svoboda, J. 2006:** Sídlní archeologie loveckých populací. K dynamice a populační kinetice mladého paleolitu ve středním Podunají. *Přehled výzkumů* 47, 13–31.
- Škrdla, P. 2006:** Hlinsko (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 47, 84–85.
- Škrdla, P. 2007:** Hlinsko (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 48, 310–313.

Obr. 20: Hlinsko-Rosušky II. Výběr artefaktů. Kreslil D. Figel'. *Fig. 20: Hlinsko-Rosušky II. Selected artifacts. Drawing by D. Figel'.*

Summary

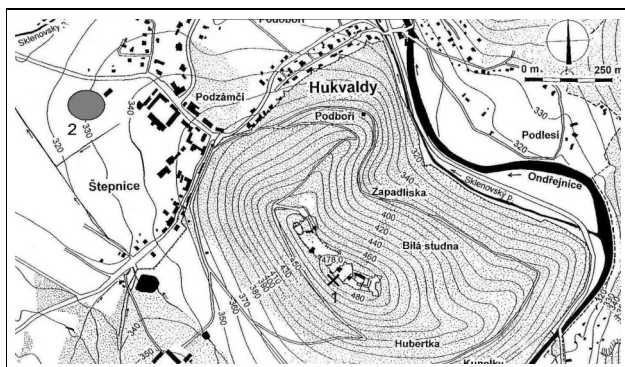
In recent years, several sites were discovered in the cadastral territory of Hlinsko u Lipníku nad Bečvou. The character of the industry, including the typical triangular foliate points, are similar to previous finds from the neighboring cadastral territory of Lhota (cf. Klíma 1979; Jelínková 2005) and represent the Lhota–Hlinsko microregion with a specific Upper Paleolithic industry, with Streletskian being the nearest morphological analogy (cf. Svoboda 2006; Škrdla 2007).

HUKVALDY (OKR. FRÝDEK-MÍSTEK)

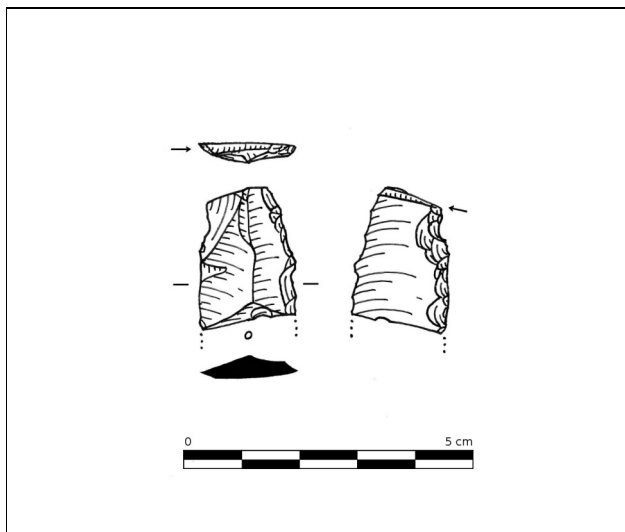
Hrad Hukvaldy. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

V dubnu 2008 byl při prohlídce hradu Hukvaldy na Frýdecko-Místecku nalezen patinovaný artefakt, který představoval příčné rydlo na zlomené čepeli s mladší místní retuší. Místo nálezů je situováno na jihozápad od vnější strany hradeb, v úrovni čtvrté až páté hradní brány, cca 5 m od zdi, již na svahu kopce nad přístupovou cestou k hradu v nadmořské výšce 478 m (obr. 21: 1). Artefakt byl vyroben ze silicitu z glacigenních sedimentů (obr. 22).

V souvislosti s tímto nálezem je třeba zmínit doposud nepublikovanou paleolitickou lokalitu na k. ú. Hukvaldy, která je situována v trati „Štěpnice“, cca 900 m SZ směrem od místa výše popisovaného nálezů (obr. 21: 2).

Obr. 21: Hukvaldy. „Hradní kopec“. Fig. 21: Hukvaldy. „Castle hill“.

Obr. 22: Hukvaldy. Příčné rydlo na zlomené čepeli. Fig. 22: Hukvaldy. Transversal burin on a broken blade.

Zde byl prostřednictvím povrchového sběru realizovaného od roku 2003 D. Figel'em a R. Jelínkovou shromážděn soubor patinované kamenné štípané industrie rámcově datovatelné do mladého paleolitu. Nadmořská výška této polohy činí 330 m.

Výše zmíněné nové nálezy z Hukvald doplňují paleolitické osídlení v oblasti Pobeskydí, vedle známých lokalit Příbor-„Jánský sloup“ a Sviadnov-„Štandl“ (Grepl 1994; Diviš 2003).

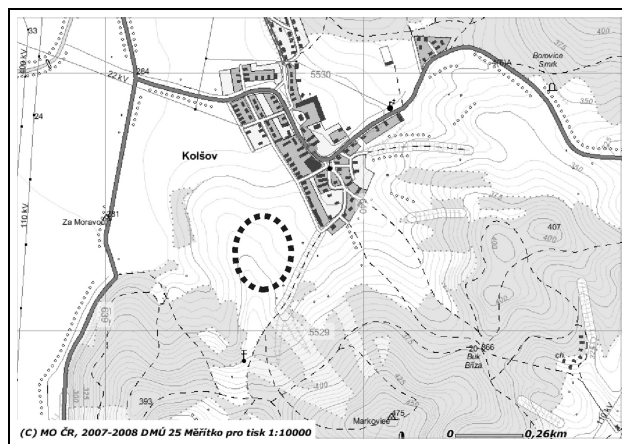
Dalibor Figel'

Literatura

- Diviš, J. 2003: Objevy členů příborského archeologického kroužku během posledních 30 let. *Archeologie Moravy a Slezska* 2003, 9–22.
- Grepl, E. 1994: Nové sběry ze Štandlu u Frýdku-Místku. *Informační zpravodaj*, Prosinec 1994, 71–72. Kopřivnice: ČAS – pobočka pro severní Moravu a Slezsko.

Summary

An isolated artifact made from erratic silicite was collected on „Castle Hill“ at Hukvaldy.

Obr. 23: Kolšov. Poloha artefaktů je vyznačena oválem. Fig. 23: The oval indicates the location of the artifacts.

KOLŠOV (OKR. ŠUMPERK).

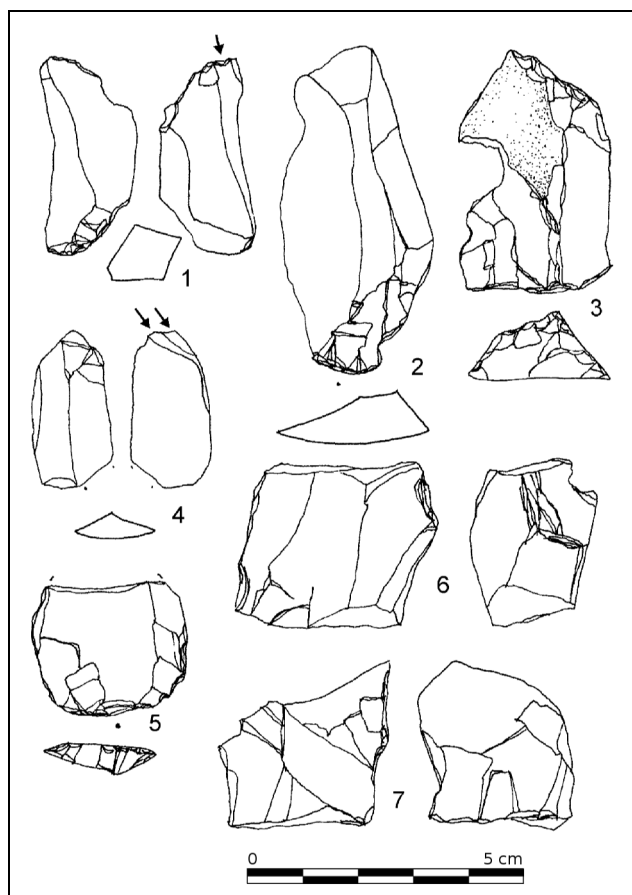
„Za humny“. EUP? Mladý paleolit? Sídliště. Povrchový sběr. Uložení: Vlastivědné muzeum Šumperk.

Na jaře roku 2008 byla amatérským archeologem M. Jahnem náhodně objevena nová paleolitická stanice na severní Moravě. Sběratel rozpoznal význam předmětů a o svém nález bezprostředně informoval profesionálního archeologa z Vlastivědného muzea v Šumperku. Společně pak provedli zpětné zaměření artefaktů pomocí GPS (JTSK – střed koncentrace: 565707.8; 1085449.7) a od té doby je podobně zaměřován i každý nový nález. Na další prospekci se kromě M. Jahna podílel hlavně další místní nadšenec V. Flášar a archeologové z VM Šumperk (M. Baják, J. Halama).

Obec Kolšov se nachází na severní Moravě, na samém začátku Hornomoravského úvalu, zhruba 10 km JZ od Šumperku. Prostor nálezů je na ZM 1:10 000 14–41–25 možno vymezit nadmořskou výškou 327–347 m. Jde o výrazný hřbet, ubíhající k severu až severozápadu do údolí Moravy ze sedla mezi vrcholem Markovice (475 m n. m.) a kótou 380 m n.m. západně od ní. Další artefakty byly nalézány v řídkém širším rozptýlu dolů po svahu, zejména severovýchodně směrem ke Kolšovu. Prostor lokality je nyní odlesněný a zemědělsky obdělávaný (obr. 23). První nalezené artefakty byly ještě na podzim roku 2008 rozmnoženy o další, a ačkoliv kolekce prozatím neobsahuje výrazné signifikantní typy, považujeme za nezbytné upozornit na její existenci.

Ze sběrů pochází celkem 36 artefaktů, většinou pokrytých velmi silnou vrstvou patiny. Přesto můžeme konstatovat pestrou škálu použité suroviny: vedle silicitu z glacienních sedimentů také pravděpodobně jeden silicit krakovsko-čenstochovské jury, rohovec typu Troubky-Zdislavice a moravské jurské rohovce. Předpokládáme, že na lokalitu byly přineseny i silicity z glacienních sedimentů, neboť sem již nedosáhlo elsterské ani sálské kontinentální zalednění a neměly by být sekundárně přineseny ani tokem Moravy (Přichystal 2002, 68).

Zhodnocení štípané industrie: Na podkladě vůbec prvního sběru, který obsahoval zejména drobné šupinky a úštěpy ze silicitu z glacienních sedimentů, jsme se domnívali, že by snad mohlo jít o novou magdalénienskou

Obr. 24: Kolšov. Výběr artefaktů. Kresba Z. Nerudová. Fig. 24: Kolšov. Selected artifacts. Drawing by Z. Nerudová.

stanici, obdobnou Lošticím I (Neruda, Nerudová 2008). Po zhodnocení všech dosavadních nálezů musíme naši klasifikaci přehodnotit. Soubor neobsahuje téměř žádné výrazné typy; z nástrojů, které stojí za zmínku, jsou zde přítomny nevýrazné rydlo kombinované s odštěpovačem (obr. 24: 1), šikmá retuš na masivním preparačním odštěpu (obr. 24: 3) a hranové rydlo (obr. 24: 4). Vedle těchto nástrojů upoutá masivní preparační čepel (obr. 24: 2) a jednoznačný levalloiský polotovár: báze zlomeného levalloiského hrotu s perfektně fasetovanou patkou (obr. 24: 5) a další levalloiský až snad pseudo-levalloiský úštěp. Mimo tyto dva předměty se v kolekci nachází další jeden či dva zlomky úštěpů, které by mohly být výsledkem diskoidního sbíjení. Zbylá většina debitaže je naprosto nevýrazná. Nalezena byla také jádra; dvě jsou značně vytěžená a se změněnou orientací (obr. 24: 6,7), další dvě jádra jsou blíže neurčitelné fragmenty.

Na podkladě distribuce artefaktů v ploše a jejich charakteru se domníváme, že v Kolšově byly nalezeny dvě paleolitické a jedna postpaleolitická (neolitická) stanice. Prozatím je nálezů velmi málo a jsou značně nevýrazné, takže je můžeme hodnotit jen s největší opatrností. Domníváme se, že by část nalezené štípané industrie obsahující levalloiské artefakty mohla patřit počátku mladého paleolitu, zbylé nálezy pak snad gravettien. Z hlediska sídelní strategie se ostatně jedná o velmi zajímavou polohu, z níž bylo možné vizuálně kontrolovat nivu řeky Moravy, tekoucí západně od lokality, a současně i tok řeky Oskavy, nacházející se východně. Z tohoto regionu dolo-

ženo paleolitické osídlení nebylo známo, protože je stranou všech hlavních známých center. Nicméně je zapotřebí počítat i s poněkud neobvykle situovanými nalezišti, mezi něž patří i paleolitická industrie nalezená A. Přichystalem v Nížkém Jeseníku (A. Přichystal, P. Neruda osobní sdělení). Stanice v Kolšově bude i do budoucna sledována.

Zdeňka Nerudová, Jakub Halama

Literatura

Neruda, P., Nerudová, Z. 2008: Loštice I – výzkum nové magdalénienské stanice v oblasti střední Moravy. *Archaeologické rozhledy* 60, 509–528.

Přichystal, A. 2002: Zdroje kamenných surovin. In: Svoboda J. a kol.: *Paleolit Moravy a Slezska*. Dolnověstonické studie 8, Brno, 67–76.

Summary

A new Paleolithic site was found in northern Moravia in spring 2008. Currently, we only have a small collection of chipped stone artifacts from this site with debris and flakes being most common. There are only three non-diagnostic tool types in the collection (two burins and a flake with terminal retouch; fig. 24: 1, 4, 3), one fragment of a Levallois point (Fig. 24: 5), and one fragment of a pseudo-Levallois point. Based on the character of the lithic artifacts, we presume that two Paleolithic occupations are represented – Gravettian and Early Upper Paleolithic.

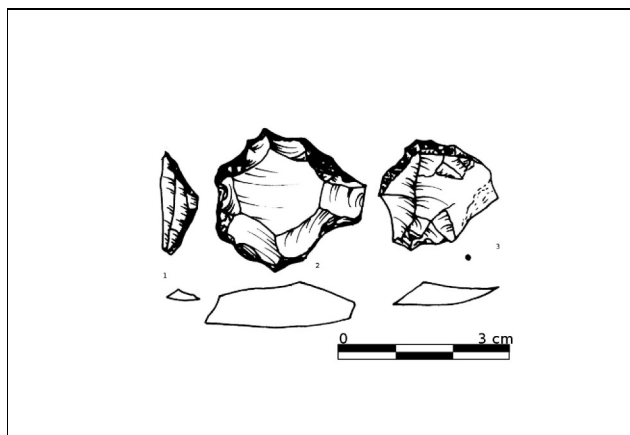
KOSTELEČ U JIHLAVY (OKR. JIHLAVA)

Kostel sv. Kunhuty. Mezolit. Sídliště. Záchraný výzkum.

Ze záchraného výzkumu v interiéru kostela sv. Kunhuty v Kostelci u Jihlavy pochází kolekce štípaných kamenných artefaktů. Celkem bylo získáno 33 ks artefaktů doplněných zlomky křemene, o jejichž artificialitě však nelze bezpečně rozhodnout. Nálezy pocházejí z několika horizontů středověkých hlíněných podlah a vrstev vyrovnávky terénu.

Z typologického hlediska převažují polotovary, a to menší úštěpy (60 %) doplněné jednotlivými čepelkami. Větší hřebenová čepel byla zhotovena z červenohnědého radiolaritu. Zcela ojedinělé byly retušované nástroje, z nichž nejvýznamnější byl typický mikrolit – retušovaný trojúhelníček (obr. 25: 1). Ten byl vyroben z kvalitního silicitu. Dále byl nalezen úštěp s lokální škrabadlovitou retuší (obr. 25: 3) a také po obvodu osekaný a obitý úštěp (drásadlo), který velmi připomíná tvarem (nikoliv však surovinou) novověké křesadlo do pušky (obr. 25: 2). Oba posledně jmenované kusy jsou z křemičité zvětralině hnědé a červenohnědé barvy. Dobře je patrná celková drobnostvarost industrie a absence jader i kusů suroviny, což dokládá pečlivé hospodaření se štípatelnou surovinou.

Ze surovinového hlediska převládají jurské rohovce typu Krumlovský les, exploatované v oblasti ležící níže po řece Jihlavě asi ve vzdálenosti 70 km vzdušnou čarou

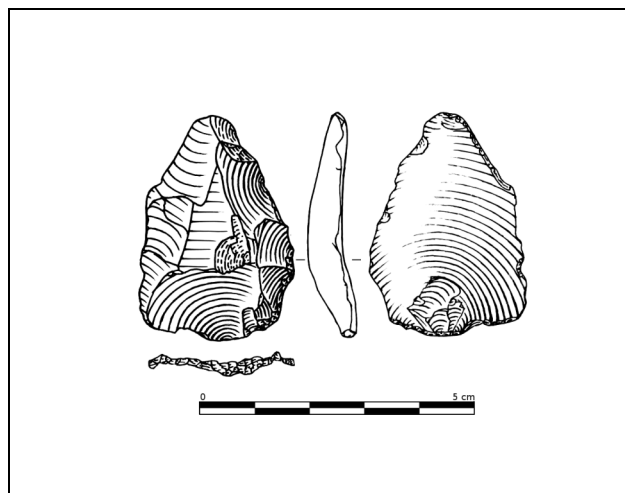

Obr. 25: Kostelec u Jihlavy. Výběr štípané industrie z mezolitu.
Fig. 25: Kostelec u Jihlavy. Selected Mesolithic artifacts.

u Mor. Krumlova. Převaha jemnější variety rohovce KL II nad varietou I a III v industrii z Kostelce je typická právě pro soubory artefaktů z pozdního paleolitu až mezolitu na jihozápadní Moravě. Z oblastí ležících jihovýchodně od lokality byl přinesen také červenohnědý radiolarit, vyskytující se primárně v alpsko-karpatské soustavě (asi 150 km daleko od lokality). Zajímavá je prozatímni absence typických silicitů z glacigenních sedimentů, ovšem zapříčiněná nejspíše jen malým množstvím vzorků. Z regionálních zdrojů pocházejí tři úštěpy z křišťálu. Podle zbytků valounového povrchu na dvou z křišťálů je možné usuzovat o jejich původu ve fluvialních šterkovitých terasách. Křišťál se pravidelně objevuje v industriích pozdního paleolitu až mezolitu jižních Čech a jihozápadní Moravy a může snad pocházet z bohatých výskytů na Žďársku (asi 40 km daleko) nebo mnohem blíže z malých výskytů v okolí Třeště (sdělení K. Simota, 2009). V oblasti Českomoravské vrchoviny a v jižních Čechách se v souborech štípané kamenné industrie z pozdního paleolitu a z mezolitu objevují charakteristicky barevně různorodé křemičité zvětraliny serpentinitů nebo erlánů. V Kostelci tvoří různé druhy opálu a chalcedonu červenavé, hnědé a bílé barvy téměř polovinu všech surovin kolekce. Jejich provenience je bohužel stále otázkou (Dačicko?, Českobudějovicko?).

Podle strategické pozice lokality nad soutokem dvou větších vodních toků (Jihlava a Třeštský potok), podle skladby surovin kamenné industrie (křemičité zvětraliny, křišťál, převaha rohovce typu KL II) a podle typologického spektra nástrojů, odpovídá kolekce z Kostelce souborům kladeným do období pozdního paleolitu až do mezolitu. Podle přítomnosti mikrolitů (zejména retušovaný geometrický tvar – trojúhelníček) byla v Kostelci s největší pravděpodobností prokázána stanice lovců, sběračů a rybářů z mezolitu (sdělení M. Olivy). Jde o první bezpečně zjištěné osídlení z tohoto období nalezené v horním povodí řeky Jihlavy a na celém Jihlavsku vůbec. Podle spektra surovin pak kostelecká industrie odpovídá spíše souborům z jihozápadní Moravy z povodí řek Moravské Dyje, Rokytne a střední a dolní Jihlavy (Vokáč 2004; Moník 2005).

Milan Vokáč, David Zimola

Obr. 26: Lhota. Levallois hrot. *Fig. 26:* Lhota. Levallois point.

Literatura

Moník, M. 2005: Pozdní paleolit na Moravě. Rkp. diplomové práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

Vokáč, M. 2004: Suroviny štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy. *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 89, 167–206.

Zimola, D. 2008: Kostelec u Jihlavy. MS nálezové zprávy č. 159-08 uložené v MV Jihlava. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 159-08. Uloženo: MV Jihlava.

Summary

An archaeological excavation of the interior of St. Kunhuta's church at Kostelec u Jihlavy yielded a collection of 33 chipped stone artifacts made from Krumlovský Les-type chert and an opal–chalcedony mass (weathering product of serpentinites), supplemented by radiolarite and rock crystal. An isolated microlithic implement – a triangle (Fig. 25: 1) – suggests a Mesolithic antiquity. The site is located at a strategic position above the Jihlava river and Třeštský potok (creek) confluence at an altitude of 521 m, ca. 9 m above the current level of Jihlava river.

LHOTA (K. Ú. LHOTA U LIPNÍKU NAD BEČVOU, OKR. PŘEROV)

„Malé stráně“, Lhota I. Střední paleolit/počátek mladého paleolitu? Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Soubory z lokality Lhota I byly již vícekrát publikovány. Zatímco Klíma (1979) na základě nálezů charakteristických vysokých škrabadel přiřkl nálezy aurignacienu, Jelínková (2005) později přiřadila lokalitu k „míškovickému typu“. Není cílem tohoto příspěvku polemizovat s výše zmíněnými autory ohledně kulturního zařazení nálezů, ale spíše poukázat na otázku integrity popisované kolekce.

Při prohlídce souboru, který z lokality získal Jan Diviš, mě zaujal artefakt, který se mladopaleolitické kla-

sifikaci vymyká. Jde o levalloiský hrot s pečlivě připravenou (fasetovanou) patkou (obr. 26). Dorzální negativy mají směr jak dostředný, tak protisměrný i ve stejném směru, jako je směr odrazení hrotu (konvergentní). Protože poměr délka/šířka hrotu je 42/29 (1,45), metricky spadá do kategorie hrotů úštěpových. Výše popsanými charakteristikami se odlišuje od prodloužených, většinou protisměrně sbíjených hrotů, které jsou charakteristické pro bohunicien. Atypický je i materiál hrotu, kterým je silicifikovaný jílovec až jemný pískovec žluto-hnědé barvy (mezi ostatními nálezy převažuje eratický silicit). Artefakt lze nejspíše přiřadit ke střednímu paleolitu, případně k počátku mladého paleolitu. Další podobný artefakt s fasetovanou patkou popsala Jelínková (2005, obr. 22: 41). Podobné nálezy nás opravňují k pochybnostem o integritě povrchových kolekcí.

Výzkum byl realizován za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801.

Petr Škrdla

Literatura

Jelínková, R. 2005: Lhota (k. ú. Lhota u Lipníku nad Bečvou, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 46, 189–197.

Klíma, B. 1979: Nová stanice aurignacienu v Moravské bráně. *Archeologické rozhledy* 31, 361–369.

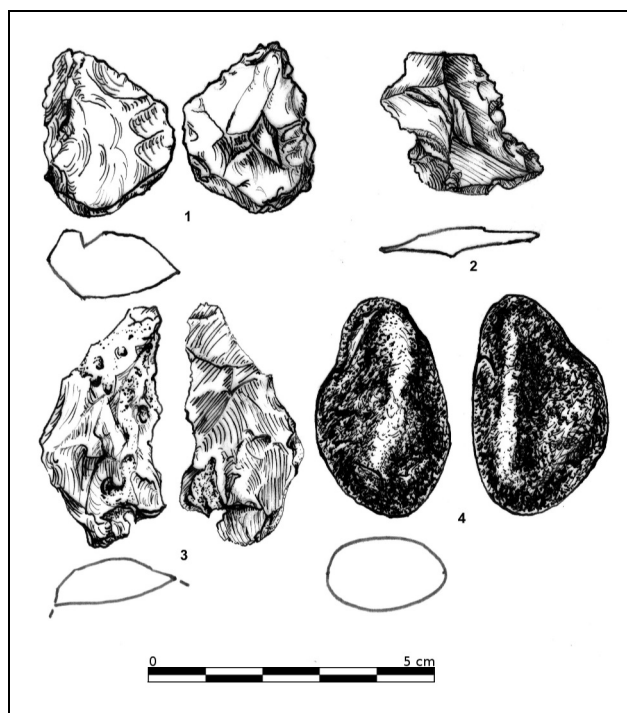
Summary

One of the artifacts collected at Lhota near Lipník nad Bečvou (cf. Klíma 1979; Jelínková 2005) is a common tool type, but very unusual for this assemblage. It is a Levallois point (Fig. 26) with a well faceted striking platform and impact scars on the dorsal surface oriented in all directions (centripetal, opposed, and convergent). It was made from a silicified marlstone or fine-grained sandstone of a yellow-brownish color. This artifact, most probably of Middle Paleolithic or Early Upper Paleolithic origin, is consistent with the thesis that surface collections lack stratigraphic integrity.

LHÁNICE (OKR. TŘEBÍČ)

„Kopaniny“. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum

Při povrchovém průzkumu bylo v extravilánu Lhánic objeveno několik mladopaleolitických artefaktů. Nálezy byly učiněny v místě neolitického sídliště, které leží na poli 600 m jižně od Lhánic na východním svahu výrazného návrší „Kopaniny“ (362,9 m). Nadmořská výška lokality se pohybuje mezi 347–354 m (podrobnější lokalizace viz kapitola Neolit). V místě nálezu zcela chybí spraše, jsou zde zastoupeny pouze svahové hlíny a výchozy hornin krystalinika. Možnost zachování intaktních vrstev je tedy silně omezená. V severní části lokality se vyskytují konkrce a úlomky křemičitých zvětralín serpentinitů typu chalcedon, které mohly být využívány jako surovina štípané industrie.

Obr. 27: Lhánice. Vybrané nálezy. Kresba D. Vodáková.
Fig. 27: Lhánice. Selected finds. Drawing by D. Vodáková.

Celkem se našly tři bíle patinované štípané artefakty vyrobené z rohovce typu Krumlovský les. Vzhledem k intenzivní patinaci nelze rohovec přiřadit bezpečně k varietě I či k varietě II. Nejvýraznějším předmětem je úštěp s náznakem bifaciální plošné retuše, který lze interpretovat jako nevýrazné drásadlo (obr. 27: 1). Jeho datování snad odpovídá starší fázi mladého paleolitu (szeletien?–bohunicien?). Dále jsou zastoupeny dva úštěpy (obr. 27: 2–3). Na lokalitě se našel i přelomený patinovaný kousek jurského rohovce (obr. 27: 4) a také drobný úštěp se slabou patinou z kvalitního silicitu. O jejich příslušnosti k mladému paleolitu bohužel nelze s jistotou rozhodnout.

Miniaturní kolekce 3 artefaktů ze 4 povrchových sběrů může naznačovat existenci paleolitické stanice v blízkém zalesněném okolí nebo jde o rozptýl artefaktů z nedalekých stanic bohunicienu a szeletien Lhánice I a II a Mohelno–„Boleniska“ (Košťálek *et al.* 1986, 211). Nálezy nasvědčují, že v okolí řeky Jihlavy a Oslavy je nutné počítat s objevem celé řady jednotlivých štípaných artefaktů i jejich menších kolekcí z období mladého paleolitu.

Milan Vokáč, Dana Vodáková

Literatura

Košťálek, P., Kovárník, J., Měřinský, Z., Oliva, M. 1986: *Pravěk Třebíčska*. Brno: MZM.

Summary

A collection of three Upper Paleolithic artifacts made from Krumlovský Les-type chert (Fig. 27) was collected on the Kopaniny elevation near Lhánice (Třebíč district). The finds may signal the presence of a Paleolithic

site in a nearby forested area, or they may be associated with the Lhánice I, II, and Mohelno-Boleniska sites.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. HORÁKOV, OKR. BRNO-VENKOV)

„Horákovský les“. Paleolit. Náhodný nález.

V roce 2008 postihla severovýchodní okolí Brna vichřice, která vytvořila souvislá pásma polomů v okolí Horákova. V úseku mezi Horákovskou hájenkou a Muchovou boudou byl po následně proběhlé těžbě dřeva nalezen ojedinělý bíle patinovaný kamenný artefakt paleolitického stáří (49°13'17.814"N, 16°43'38.338"E, WGS-84). Vzhledem k tomu, že se nejedná o typickou strategickou polohu, ale mírný jihozápadní svah, může se vlastní stanice nacházet o několik desítek metrů výše, nežli byl učiněn nález.

Petr Kos

Summary

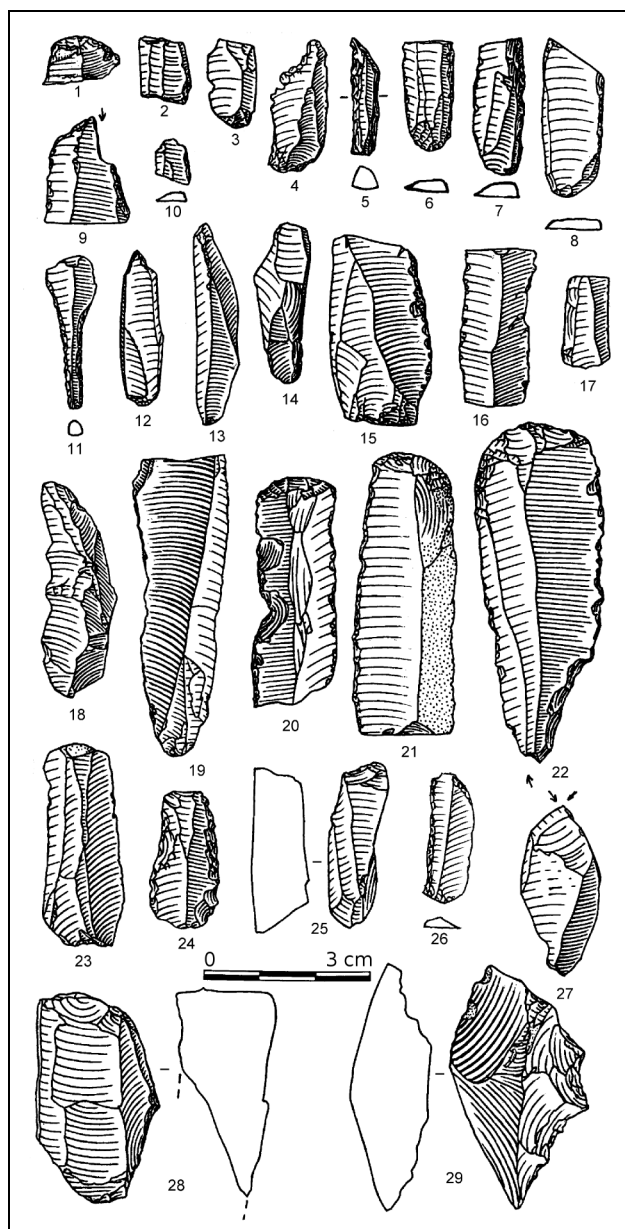
An isolated Paleolithic artifact was found during tree logging in the Horákovský Les forest in the cadastral territory of Horákov.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

„Spálená seč“. Magdalénien. Sídliště. Záchranný výzkum.

V letech 2002–2008 probíhal záchranný archeologický výzkum v okrajové zóně neolitického sídliště v trati „Spálená seč“ (cf. Škrdla, Šebela 1999). Přestože již během předešlých výzkumů tohoto sídliště byly získávány ojedinělé patinované artefakty (obr. 28: 26), v prostoru zahloubeného sídelního objektu zkoumaného v letech 2006–2007 byla jejich koncentrace výraznější. Artefakty (obr. 28: 1–22, 24, 29) se vyznačují nižší intenzitou patinace a v souboru je zastoupena série mikročepelí s otupeným bokem (obr. 28: 5–8, 26) a vrtáčků (obr. 28: 11, 12), na základě kterých ji lze přiřadit k magdalénien. Převažující surovinou je eratický silicit, který doprovázejí ojedinělé artefakty vyrobené z rohovce typu Olomučany. K souboru mohou náležet i ojedinělé artefakty vyrobené z křišťálu a obsidiánu, u kterých není zřejmé, zdali jsou neolitické nebo paleolitické.

Paleolitické artefakty byly získány při průzkumu horizontu odvápněných svahových sedimentů, který obsahoval neolitický materiál. Mocnost svahových sedimentů byla průměrně 1–1,5 m, v podloží byla čistá spraš. Naše snahy zachytit stratifikovanou polohu magdalénien v podloží neolitické vrstvy nebo prostor s vyšší koncentrací magdalénienských nálezů nebyly úspěšné. Střed výzkumu je přibližně určen geografickou souřadnicí 49°14'1.637"N, 16°44'56.471"E (WGS-84). Další magdalénské nálezy byly zachyceny ve skrývkách do vzdálenosti přibližně 90 m severovýchodním směrem, o něco

Obr. 28: Mokrý-Spálená seč. Vybrané artefakty. Fig. 28: Mokrý-Spálená seč. Selected artifacts.

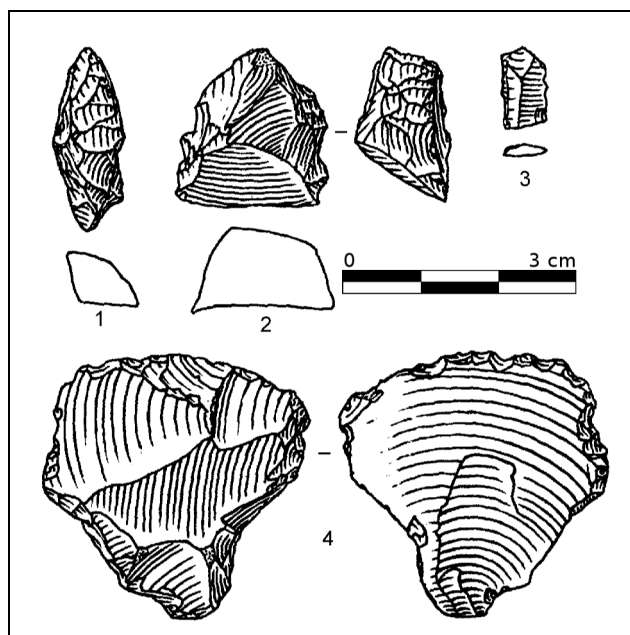
dále (150 m) pak navazovala již dříve popsaná koncentrace IV (Škrdla 2002), kterou lze porovnávat spíše s aurignackými nálezy z polohy „U obrázku“ (intenzivnější patinace, strmě retušované artefakty). Z této polohy (IV) byly získány také další ojedinělé artefakty (obr. 28: 23, 25, 28)

„Studénečný žleb“. Aurignacien (?). Sídliště. Záchranný výzkum.

Tři paleolitické artefakty a další tři neprůkazné zlomky patinovaných silicitů byly získány ze skrývek na západním svahu Studénečného žlebu (tj. mezi východním a západním lomem) přibližně v okolí geografické souřadnice 49°14'1.754"N, 16°45'19.718"E (WGS-84).

„U obrázku“. Aurignacien, Magdalénien. Sídliště, ojedinělý nález. Záchranný výzkum a povrchový průzkum.

Lokalita byla sledována od roku 1994 (Škrdla 1997) a v následujících letech na ní byl proveden výzkum

Obr. 29: Mokrá-U obrázku. Vybrané artefakty. Fig. 29: Mokrá-U obrázku. Selected artifacts.

(Škrdla 1999). Poté byla stále pod našim dozorem a při návštěvách byly získávány ojedinělé artefakty. V roce 2006 byl v rychlém sledu prostor lokality odlesněn, byla provedena skryvka a lom se začal rozšiřovat severním směrem. V letech 2006–2007 jsme proto prostor lokality intenzivně sledovali a získali jsme kolekci přibližně 70 paleolitických artefaktů a 50 dalších artefaktů hlásících se k postpaleolitickému osídlení.

Kolekce paleolitických artefaktů se po stránce surovinové, technologické a typologické nijak neodlišuje od dříve popsané kolekce. Za pozornost ale stojí tři nástroje. První dva z nich byly nalezeny ve zbytcích hlinitých sedimentů přímo na okraji závrtu (srovnej Škrdla 1999, 258, obr. 1). Jde o mrazem vzniklé zlomky strmě retušovaných škrabadel (obr. 29: 1,2), která podporují domněnku o aurignacké či epiaurignacké klasifikaci souboru. Třetí ze zmíněných artefaktů byl nalezen přibližně 50 m východním směrem od závrtu. Jde o zlomek mikročepele s otupeným bokem (obr. 29: 3) a ve srovnání s ostatními artefakty z prostoru závrtu je intenzita patinace nižší. I typologicky se tento artefakt hlásí spíše k magdalénieniu. Řídce rozptýlené artefakty, které pravděpodobně náleží magdalénieniu, byly nalezeny na více místech lomu.

Postpaleolitické artefakty mají stejný charakter jako dříve publikovaná kolekce (Škrdla, Šebela 1999). Jsou nepatinované a v surovinovém spektru převažuje rohovec typu Olomučany, doprovázený křídovým spongiovým rohovcem a rohovcem typu Krumlovský les. Přestože nebyly nalezeny žádné charakteristické artefakty, je zřejmé, že jde o stopu jiného osídlení než v případě neolitického sídliště na Spálené seči. Ani ojedinělý špatně zachovaný fragment pravěké keramiky bližší kulturní klasifikaci nemožňuje.

V roce 2008 byla lokalita odtěžena. Poloha centrálního závrtu byla 49°14'7.377"N, 16°45'8.741"E (WGS-84).

Výzkum byl realizován za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801 a GAČR č. 404-09-H020.

Petr Škrdla, Martin Kuča, Zdeněk Schenk

Literatura

- Škrdla, P. 1997: Mokrá (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1993–1994, 103–108.
 Škrdla, P. 1999: Mokrá (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 39 (1995–1996), 258–261.
 Škrdla, P. 2002: Magdalénská sídelní struktura v jižní části Moravského krasu. In: J. Svoboda, ed., *Prehistorické jeskyně*. DVS 7, 229–254. Brno: AÚ AV ČR.
 Škrdla, P., Šebela, L. 1999: Mokrá (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 39 (1995–1996), 281–285.

Summary

The area of Mokrá quarry is still being investigated. During the excavation of a Neolithic site in the field of Spálená Seč, Magdalénian artifacts were found, including characteristic backed bladelets (Fig. 28: 5–8,26) and borers (Fig. 28: 11,12). They were recovered from a secondary position within a Neolithic cultural layer. Our attempt to find a stratified Magdalénian layer below the Neolithic layer, or a denser cluster of Magdalénian artifacts was fruitless. The center of excavation was located at 49°14'1.637"N, 16°44'56.471"E (WGS-84) and other Magdalénian artifacts were collected up to 90 m to the north-east.

Three Paleolithic artifacts were collected on the western slope of Studénečný žleb.

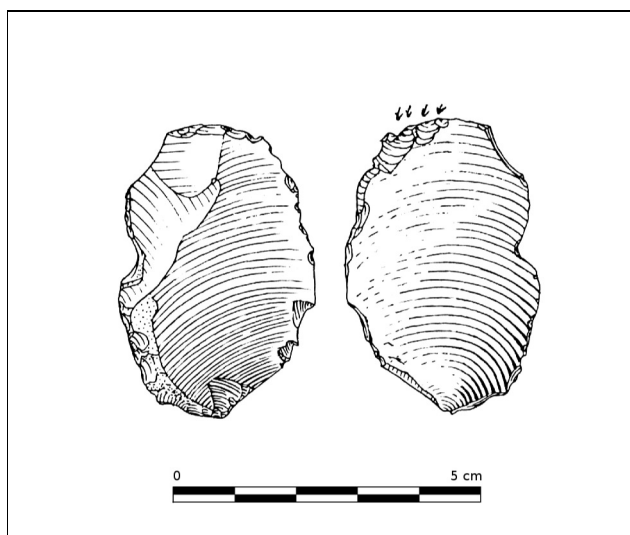
Seventy Paleolithic artifacts, including two Aurignacian endscrapers (Fig. 29: 1–2) and one backed bladelet (located nearby, Fig. 29: 3) were collected during our surveys of "U obrázku" site (cf. Škrdla 1999). The site was destroyed by quarrying in 2008. The central karstic "dolina" (cf. Škrdla 1999, 258, obr. 1) was located at 49°14'7.377"N, 16°45'8.741"E (WGS-84).

NAPAJEDLA (OKR. UH. HRADIŠTĚ)

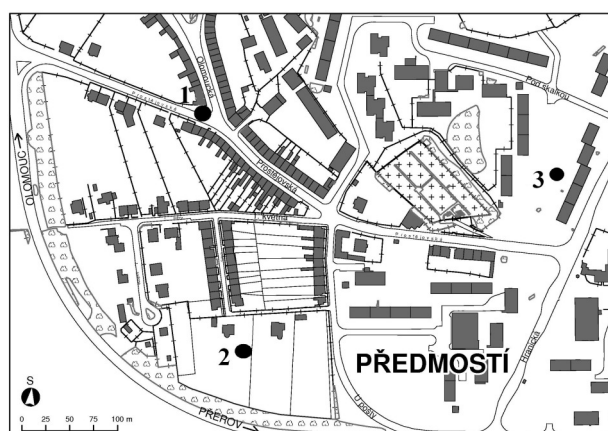
„Oráčiny“. Mladý/pozdní paleolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

Ojedinělý artefakt – oškrabovač z eratického silicitu (obr. 30) – byl získán na souřadnici 49°08'05,088"N, 17°31'28,34"E (WGS-84). Artefakt byl nalezen na ploché levobřežní terase řeky Moravy, která je v současnosti těžena na šterkopísky. Nadmořská výška nálezů je pouze 181,5 m. Nález je obtížné kulturně klasifikovat. Nelze vyloučit příslušnost k nedalekým paleolitickým stanicím Topolná-Osičná a Bukovina (cf. Škrdla 2005), ovšem vzhledem k poloze nálezů se jako pravděpodobnější jeví příslušnost k pozdní fázi mladého paleolitu nebo pozdnímu paleolitu.

Petr Škrdla, Petr Švehla

Obr. 30: Napajedla. Artefakt. Fig. 30: Napajedla. Artifact.

Obr. 31: Předmostí. Poloha lokalit, Prostějovská ulice (1), Tylova ulice (2), ulice Pod Skalkou (3). Fig. 31: Předmostí. Location of the sites, Prostějovská street (1), Tylova street (2), Pod Skalkou street (3).

Literatura

Škrdl, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River*. DVS 13. Brno: AÚ AV ČR.

Summary

An isolated artifact—a raclette made from erratic flint (Fig. 30)—was collected in the Oráčiny field in the cadastral territory of Napajedla, at 49°08'05,088"N, 17°31'28,34"E (WGS-84).

PŘEROV (K. Ú. PŘEDMOSTÍ U PŘEROVA, OKR. PŘEROV)

Prostějovská ulice, parc. č. 519. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Záchranný výzkum.

V březnu 2007 byl pracovníky Archaia Brno, o. p. s., pracoviště Olomouc, realizován záchranný archeologický výzkum v blízkosti křižovatky ulic Olomoucká a Prostějovská v místní části Předmostí. V souvislosti s probíhajícími stavebními pracemi na rekonstrukci vodovodní

Obr. 32: Předmostí. Prostějovská ulice, západní profil (P2). Fig. 32: Předmostí. Prostějovská street, western section (P2).

sítě byla vykopána protlaková šachta poblíž jižní obvodové zdi domu č. p. 38/82 v ul. Olomoucká, na parc. č. 519 (obr. 31). Její rozměry činily 3 × 4 m. Dno výkopu se nacházelo 2 m od úrovně stávajícího terénu. Geografická souřadnice lokality je následující: 49°28'0,99"N a 17°26'1,49"E (WGS 84). Zkoumaná poloha je situována 230 m západně od severovýchodního nároží předmostského hřbitova (lokalita Předmostí Ib). Svrchní partie dokumentovaných profilů protlakové šachty (P1–P4) byly do mocnosti 0,8 m tvořeny recentními výkopy a zásky s nivelačními vrstvami, které souvisí s původní cihlářskou činností a následnými terénními úpravami při realizaci uliční zástavby v první třetině 20. století. Bezprostředně pod těmito vrstvami se nacházela intaktní světle žlutohnědá spraš s hojným výskytem vápnitých konkrécií. Tato vrstva nasedala na spodní horizont spraše středně hnědého zabarvení. V hloubce 1,80 od současného povrchu, jehož nadmořská výška činí 222,6 m, byl na západním profilu P 2 (obr. 32) zachycen přerušovaný průběh šedohnědého sedimentu o maximální síle 10 cm. V tomto sedimentu rozvěšeném soliflukční činností po mírném svahu byla zachycena nevelká kolekce osteologického materiálu (lamely stoličky mamuta srstnatého) mladopaleolitického stáří. Polohu lokality lze situačně ztotožnit s východním okrajem trati „Malé Předmostí“. V této poloze se jedná o první zdokumentovaný stratifikovaný nález osteologického materiálu.

Obr. 33: Předmostí. Tylova ulice. Mamutí kel. *Fig. 33: Předmostí. Tylova street. Mammoth tusk.*

Tylova ulice č. o. 20, parc. č. 128/4. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Záchranný výzkum.

V září 2007 byl pracovníky Muzea Komenského v Přerově zajištěn archeologický dohled při rekonstrukčních pracích vnějšího oplocení pozemku v ulici Tylova č. o. 20, v jihozápadní části Předmostí. Původní konfigurace terénu zde byla v letech 1916–1921 narušena těžbou zeminy pro potřeby rozšiřované železniční tratě. Těmito zásahy došlo k narušení přirozených vývěřů minerálního pramene a k zamokření celé jižní části pozemku. Ve 30. letech 20. století byl předmětný prostor upraven v rámci realizace botanické zahrady a voda svedena do nově založeného rybníčku. Během terénních úprav svahu zde byl v roce 1931 vyzvednut bronzový depot (dva nárameníky, jehlice) ze střední doby bronzové.

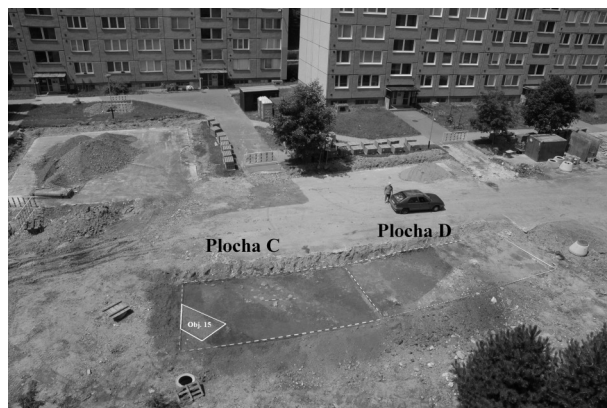
Na tomto pozemku, v místě východního ohraničení zahradní parcely č. 128/4 (obr. 31), byly výkopovými pracemi zachyceny v hloubce 0,6–0,8 m zlomky lamel mamutího klu. Následně položenou sondou byl odkryt mamutí kel v dochované délce 1,95 m a maximálním průměru 0,32 m (obr. 33). Byl situován ve směru severozápad–jihovýchod s mírným sklonem k jihovýchodu. Povrch klu byl silně deformován tlakem nadložených vrstev a narušen zvýšenou hladinou minerálních vod. Dle nálezkové situace se kel nacházel v mírném sklonu při úpatí staré říční terasy řeky Bečvy, severozápadní část byla překryta vápnitou spraší, jihovýchodní část spočívala v písčitém říčním sedimentu obsahujícím větší množství oblázků.

Jedná se o soliterní nález klu dospělého jedince mamuta srstnatého. Geografická souřadnice místa nálezu je 49°27'52.9"N a 17°26'5.19" (WGS 84). Lokalita je situována cca 300 m jihozápadním směrem od severovýchodního nároží hřbitova (lokalita Předmostí Ib.).

V závěrečné etapě výzkumu byl celý nález spolu s blokem sedimentu zafixován a po vyzdvižení převezen k odbornému ošetření. V současné době je umístěn v expozici archeologie Muzea Komenského v Přerově.

Kostel sv. Maří Magdaleny. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Záchranný výzkum.

V listopadu 2006 byl realizován záchranný archeologický výzkum společností Archaia Brno, o. p. s., pracoviště Olomouc, u kostela sv. Maří Magdaleny, parc. č. 37 na katastru Předmostí. Byl vyvolán stavebně izolač-

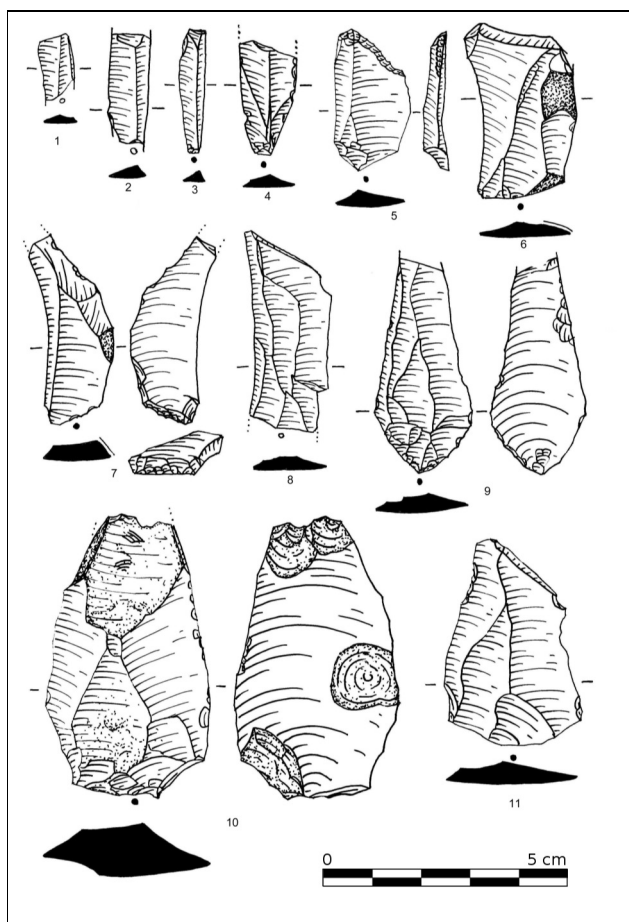
Obr. 34: Předmostí. Ulice Pod Skalkou. Plocha C, lokalizace sondy 15. *Fig. 34: Předmostí. Pod Skalkou street. Area C, location of Pit 15.*

ními pracemi vnějšího obvodového zdiva kostela. Při jižní partii kostelní lodi, ve vnitřním prostoru původní věže, byl zdokumentován úsek výkopu (profil P 1) zahlabený na úroveň základové spáry. Podloží zde bylo tvořeno sladkovodním sintrem (pěnovcem). Na tuto úroveň nasedala nejstarší výzkumem zachycená vrstva šedé písčité hlíny obsahující antropologický materiál z původního kostelního hřbitova. V tomto horizontu středověkého stáří byla nalezena druhotně přemístěná část zlomené patinované silicové čepele mladopaleolitického stáří.

Ulice Pod Skalkou. Mladý paleolit. Záchranný výzkum.

V červenci 2008 byl prováděn záchranný archeologický výzkum společnosti Archaia Olomouc, o. p. s., v rámci investiční akce „Regenerace panelového sídliště Přerov II-Předmostí, parkovací plochy Pod Skalkou č. p. 1–9 (G13)“. V jižním rohu zkoumané pracovní plochy C (obr. 34), která byla situována přímo v místě parkoviště, byl zachycen a částečně odkryt objekt č. 15. Jedná se o původní pozemky s hospodářskou zástavbou zemědělské usedlosti Josefa Chromečka na parcele č. 63, přibližně 40 m jižně od jihovýchodního okraje bývalé Skalky. V severní části těchto pozemků byl J. Wanklem roku 1882 zahájen první výzkum předmostského mladopaleolitického sídliště.

Výše zmíněný objekt 15 byl orientovaný ve směru SSV–JJZ. Jeho výplň tvořila redeponovaná spraš obsahující vedle cicvářů také čocky černoze. Zásyp byl snižován špachtlováním do úrovně 219,36 m n. m., kde se žlutohnědá spraš vytratila. Stěny výkopu byly pravidelné, vertikální. Z výplně se podařilo získat kolekci 92 kusů štípané kamenné industrie. Ty se nacházely především ve svrchní části zásypu a směrem ke dnu objektu se postupně vytrácely. V surovinovém spektru převažují radiolarity (88 ks), doprovázené eratickým silicitem (2 ks), zbývající dva kusy jsou přepáleny. V případě radiolaritů je nápadná jejich barevná pestrost – kromě červenohnědých a zelených variet se dále vyskytují kusy světle šedobéžového a šedého zabarvení. Z nástrojů stojí za pozornost pouze vrták na úštěpu z červenohnědé variety radiolaritu (obr. 35: 5). Z technologického hlediska se dále vyskytují čepele (obr. 35: 4,7–10), mikročepele (obr. 35: 1,2), úštěpy (obr. 35: 6,11) a rydlový odpad (obr. 35: 3).

Obr. 35: Předmostí. Ulice Pod Skalkou. Vybrané artefakty.
Fig. 35: Předmostí. Pod Skalkou street. Selected artifacts.

Kromě artefaktů štípané kamenné industrie bylo ze zá-
sypu získáno malé množství silně fragmentárního osteo-
logického materiálu, z kterého stojí za zmínku pouze
drobné zlomky odlomených lamel stoličky mamuta. Z vý-
plně dále pochází zlomky výdutí nádob, rámcově datova-
telné do období mladšího pravěku, a jeden zlomek ten-
kostěnné výdutí polité hnědou glazurou, který lze rámc-
ově zařadit do novověku (19. stol.).

Překvapivě nápadně velká koncentrace mladopaleoli-
tické kamenné štípané industrie ve svrchní části zá-
sypu objektu 15 svým složením, především minimálním poč-
tem nástrojů, a naopak velkým zastoupením výrobního
odpadu, výskytem pouze drobných úlomků – tříště osteo-
logického materiálu, naznačuje možnost záměrné selekce
původními výkopci. I přes své druhotné uložení je nově
získaný soubor zajímavý. Dominantní zastoupení radiola-
ritové industrie naznačuje, že by mohla pocházet z jedné
z mladopaleolitických dílen, specializovaných na výrobu
nástrojů z této suroviny, které byly na lokalitě v minulosti
evidovány (Absolon, Klíma 1977, 42).

Otázkou zůstává, zda se v případě objektu 15, který
vykazuje lineární tvary, nejedná o jednu ze starých sond
položených některým z badatelů na konci 19. století
(M. Kříž). Situace navozuje dojem, že v případě po-
četně velkých náleзовých souborů odkrývaných na lo-
kalitě Předmostí I byly selekce a skartování v minulosti
běžně uplatňovány – viz např. skartační jáma osteologic-

kého materiálu z dob prvních výzkumů zachycená při ji-
hozápadním nároží koupaliště v ulici Pod Skalkou (Svo-
boda 2000, 11).

Zdeněk Schenk, Jan Mikulík

Literatura

Absolon, K., Klíma, B. 1977: *Předmostí. Ein Mammu-
tjägerplatz in Mähren.* Fontes Archaeologiae Mora-
viae 8. Praha: Academia.

Svoboda, J. 2000: *Předmostí.* Archeologické památky
střední Moravy 1. Olomouc: Archeologické centrum
Olomouc

Summary

In March 2007, loess deposits at the intersection of Olo-
moucká and Prostějovská streets, some 230 meters from
the Předmostí I site, were investigated. A small collection
of osteological material, specifically lamellae from a wo-
lly mammoth (*Mammuthus primigenius*) molar was
found in the loess (Fig. 31, 32).

In September 2007, a partial mammoth tusk (Fig. 33),
1,95 m in length and 0,32 m in width, was found
in the southwestern part of Předmostí (groundplot
No. 128/4). The site lies at the toe of a Bečva River pa-
leoterrace, some 300 m southwards from the Paleolithic
site of Předmostí I.

During the course of a rescue excavation in Novem-
ber 2006, a redeposited silicite blade fragment dating back
to the Upper Paleolithic was found next to an enclosure
wall of Mary Magdalene church in Předmostí.

In July 2008 we collected 92 artifacts (Fig. 35) and se-
veral tiny fragments of osteological material during a re-
scue excavation in the centre of Předmostí-Pod Skalkou
street. Almost all of the knapped artifacts were from radi-
olarite. The collection of Paleolithic artifacts came from
infill of object 15, filled by redeposited loess with len-
ses of black soil. The objects could also be an old test pit
from the 19th century (Fig. 34).

TVAROŽNÁ (OKR. BRNO-VENKOV)

„Za školou“. Bohunicien. Sídliště. Záchranný vý-
zkum.

viz kapitola Studie a krátké články

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (K. Ú. JAROŠOV U UH. HRADIŠTĚ, OKR. UH. HRADIŠTĚ)

„Rochus“. Aurignacien. Sídliště. Zjišťovací sondáž.

Poloha Rochus, případně Černá hora, je již od dob
V. Hrubého známa jako naleziště paleolitických artefaktů,
které jsou sbírány na přilehlých zemědělsky obděláva-
ných pozemcích východně kaple sv. Rocha (souhrnně
Škrdla 2005, 151–154). Na základě objednávky Měst-
ského úřadu v Uherském Hradišti provedli pracovníci ar-
cheologického oddělení Slovákckého muzea výzkum (zjiš-
ťovací sondáž) v prostoru před kaplí sv. Rocha (tj. v těs-

Obr. 36: Jarošov. Stratigrafie. Fig. 36: Jarošov. Stratigraphy.

ném sousedství místa s povrchovými nálezy). Archeologický výzkum předcházel zamýšleným stavebním aktivitám, případně rekonstrukcím souvisejícím s objektem kaple sv. Rocha (více v kap. Středověk a novověk).

Na sledované ploše byly zachyceny pouze nevápnité světle hnědé svahové sedimenty bez jakéhokoli náznaku vertikálního členění (obr. 36). V několika sondách byly tyto sedimenty sledovány do hloubky více než 1 m. Nalezen byl pouze jeden artefakt – úštěp z bíle patinovaného eratického silicitu – v hloubce přibližně 0,4 m. Závěrem je možné konstatovat, že v prostoru lokality nebyly zachyceny sedimenty, které by umožnily dochování osteologického materiálu nebo materiálu vhodného k dataci. Ve sledovaném prostoru byla hustota artefaktů nízká, což vylučuje možnost sledovat rozptýl nálezy (vertikální a horizontální) a pokusit se o interpretaci nálezových situací (stopy sídelních struktur nebo druhotně přemístěné artefakty). Pokud nedošlo k poškození lokality v souvislosti se stavbou kaple, jde o okrajovou partii vlastního sídliště, které je situováno o něco východněji.

Výzkum byl realizován za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801.

Petr Škrdla, Miroslav Vaškových

Literatura

Škrdla, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River*. Dolnověstonické studie 13. Brno: AÚ AV ČR.

Summary

An excavation aimed at documenting medieval structures was conducted outside St. Roch Church, located next to a field with surface finds (Škrdla 2005, 151–154, with ref.). A series of trenches were dug in non-calcareous colluvial sediments (Fig. 36) and only one Paleolithic artifact was found at a depth of ca. 0.4 m.

VYŠKOV (K. Ú. VYŠKOV, OKR. VYŠKOV)

„Kopaniny“. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na podzim roku 2007 objevil autor tohoto článku novou mladopaleolitickou lokalitu v trati Kopaniny jižně od města Vyškova, na hranicích s katastrem Hlubočan asi 1 km severně od osady Terešov. Souřadnice místa je: x–568113, y–1157615 (S-JTSK). Lokalita se nachází na západních svazích Litenčické pahorkatiny v nadmořské výšce 351 m s výhledem do Vyškovské brány a na lokality v okolí Drnovic objevené M. Daňkem na východních svazích Dražanské vrchoviny (Svoboda 1994). K objevení lokality došlo na základě predikčního modelu výskytu mladopaleolitických lokalit na Vyškovsku, který vypracoval autor zprávy ve své oborové práci z archeologie (Mlejnek 2006, 65, příloha 7).

Jedná se bohužel o poměrně chudou lokalitu. Během čtyř povrchových průzkumů, které zde proběhly v letech 2007–2008, bylo nalezeno pouze patnáct kusů štípané industrie, z nichž 3 nejsou patinované, paleolitického stáří je tedy zřejmě jen 12 artefaktů. Surovinové spektrum je poměrně pestré, pět artefaktů je ze silicitů z glacienních sedimentů (dva jsou přepálené), dva kusy z rohovce typu Troubky-Zdislavice, jeden kus z rohovce typu Krumlovský les, dva artefakty byly vyrobeny z blíže neurčitelných lokálních rohovců a v případě jednoho přepáleného zlomku není možné surovinu určit. Z technologického hlediska se jedná o jeden zlomek drobné čepele, pět úštěpů a šest kusů neurčitelných zlomků a odpadu (viz tab. 4). V kolekci není přítomen žádný nástroj, což znemožňuje kulturní klasifikaci souboru, vzhledem k sídelní strategii je však nejpravděpodobnější datování lokality do EUP (Mlejnek 2006, 57–58). Mladopaleolitická stanice ve Vyškově-Kopaninách je první lokalitou z tohoto období objevenou na západních svazích Litenčické pahorkatiny.

Článek byl sepsán s podporou grantu GA ČR č. 404/09/H020, Moravskoslezská škola archeologických doktorských studií II.

Ondřej Mlejnek

Literatura

- Mlejnek, O. 2006: *Srovnání polohy mladopaleolitických lokalit na Vyškovsku a na Brněnsku*. Rkp. Oborové práce z archeologie. Uloženo: ÚAM FF MU Brno.
- Svoboda, J. A. 1994: *The Upper Palaeolithic Settlement of the Vyškov Gate, Regional Survey, 1988–1992*. *Památky archeologické* 85, 18–34.

Tab. 4: Vyškov. Typy debitaže a zastoupení surovin. *Tab. 4: Types of debitage and raw material.*

surovina	SGS	rohovec typu Troubky-Zdislavice	rohovec typu Krumlovský les	MJR	neurčitelné	celkem
čepel – blade	0	0	0	0	1	1
úštěp – flake	2	2	1	0	0	4
fragment	3	0	0	3	0	6
celkem – total	5	2	1	3	1	12

Summary

A new Paleolithic surface site was discovered in the cadastral territory of Vyškov in autumn 2007. The collection of Paleolithic stone artifacts found at the site consists of one blade fragment, five flakes and six other fragments. Five artifacts were made from erratic flint, two from Troubky-Zdislavice type chert, two from local hornstones and one from Krumlovský Les type chert. The raw material type of one burnt piece was not identified (see Tab. 4). There are no retouched tools in this collection so it was not possible to date this site more precisely. However, based on the settlement strategy model, it is probable that the site dates back to the EUP. The Vyškov-Kopaniny site is the first Upper Paleolithic locality discovered on the western slopes of the Litenčice Highlands.

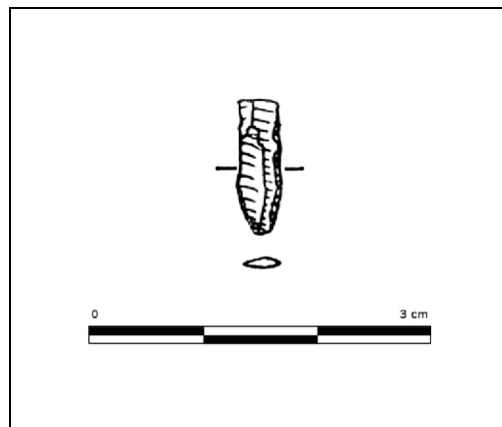
ŽLUTAVA (OKR. ZLÍN)

„Tresný“. Aurignacien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu z hlediska paleolitu perspektivních poloh (cf. koncepce sídelních strategií, Škrdla 2005) byla z prostoru severního okraje návrší Tresný získána nevýrazná kolekce nálezů, která náleží pravděpodobně aurignacien. Pro to svědčí nejen poloha lokality, ale i nález charakteristické mikročepelky typu Dufour (obr. 37). Nálezy byly vyzvednuty z obnažených sedimentů (nevětrané flyšové podloží) v úzkém koridoru lesní cesty (aktuální těžbou a svozem dřeva rozrušené), v rozsahu nadmořských výšek 158–162 m. Přibližný střed koncentrace nálezů je v okolí geografické souřadnice 49°12.835' N, 17°29.841' E (WGS-84), rozptýl nálezů má průměr 100 m.

Kolekce sestává ze 12 prokazatelných artefaktů z erratického silicitu a 6 dalších kusů z lokálních silicitů (rohovec typu Troubky/Zdislavice a blíže neurčený silicit), u kterých ovšem nelze artificialitu přesvědčivě prokázat, a nejsou proto zahrnuty v následujícím výčtu technologických kategorií. Technologicky jde o dvě čepelky a dva zlomky čepelky, tři recentně poškozené úštěpy, čtyři mikrodšťepky a již výše zmíněnou drobnou mikročepelku typu Dufour.

Východní svah návrší Tresný představuje obtížně přístupný, zalesněný a těžebními aktivitami zdevastovaný úsek v délce 2 km. V tomto prostoru ve 30. letech 20. století došlo v délce asi 200 m k masivnímu splavení pokryvných sedimentů firmou Baťa. Vzhledem ke skuteč-

Obr. 37: Žlutava. Mikročepel typu Dufour. *Fig. 37: Žlutava. Dufour-type bladelet.*

nosti, že původně bažinatý terén Otrokovice se po tomto zásahu zdvihl o 1–4 m, muselo být množství splavených sedimentů úctyhodné. Bohužel celá akce se pravděpodobně odehrála bez archeologického dohledu. Dnes můžeme pouze konstatovat, že i v nejvyšších partiích svahu se dochovaly spraše. Při obhlídce profilů jsme v nich ale žádné artefakty neobjevili, přestože vzdálenost nejbližšího obnaženého profilu od místa nálezů artefaktů dosahuje pouze přibližně 100 m.

Výzkum byl realizován za podpory grantového projektu GA AV ČR č. A800010801.

Petr Škrdla

Literatura

Škrdla, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River*. Dolnověstonické studie 13. Brno: AÚ AV ČR.

Summary

During a surface survey targeting areas with a potential for undiscovered Paleolithic sites as predicted by the settlement strategy model (cf. Škrdla 2005), Paleolithic artifacts were collected on a forest road disturbed by logging operations. The find spot is located on the northern margin of the Tresný Hill plateau, at an elevation of 158–162 m, and in a 50 m radius from the geographic coordinate 49°12.835' N, 17°29.841' E (WGS-84).